

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77

Ejeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 1150 Lei
Félévre 600 "
Negyedévre 520 "
Egy órára 110 "

IX évfolyam ♦ 213. szám

1928 szeptember 26 Szerda

* 5689 Tisri 12 *

Cenzura: Süclü

ter Robert
a pest
1928.

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A pozsonyi szoborleleplezés

Voltaképpen nem történt semmi rendkívüli dolog a pozsonyi szoborleleplezésen. A csehszlovák republika első hadügyminisztere szobrának leleplezésére készültek Pozsonyban s az ünnepséget rendező nemzeti tanács tendenciózusan távoltartotta az ünnepségtől a magyarokat, zsidókat és németeket, egyszóval Pozsony város tényleges többségét alkotó kisebbségeket. Aki Masaryk Professzor pályafutását ismeri, azon sem lepődik meg hogy a köztársaság elnöke nálunk szokatlan módon reagált a sovén Nemzeti Tanács tendenciózus magatartására. Az ősz elnök visszautasította azt a megítélését, hogy ő leleplezte le első hadügyminiszternek szobrát, mert távollétével beszédes dokumentumát akarta szolgáltatni annak, hogy nem ért egyet a rendező bizottság kisebbségellenes tendenciájával.

Ilyen dokumentumot tíz esztendő alatt nem egyet szolgáltatott már Masaryk elnök, mégis mély meghatódottsággal jegyezzük fel Európa egyik legtisztelendőbb aggasztánának ezt az újabb megnyilatkozását. A hetvenéves elnök egy itt felejtett jelensége a régi Európának, ahol még komolyan vették a szó legnemesebb értelmében való humanizmust s a lelek tisztaságából fakadó demokráciát, amelyből ma olyan sikerülten üznek csufot Európa különböző sarkain. Masaryk az emberi jogokról vallott kristálytisza meggyőződését és hitét maradék nélkül mentette át ebbe a jobb és baloldali diktatúrák terhes korbába, ahol a különböző kisebbségi jogok eltiprásából sport lett még azokban az országokban is, amelyekben látszólag a demokrácia trónol. De nem ez a legnagyobb érdeme az ősz elnöknek, hanem az, hogy van bátorsága is hozzá, nyíltan hitet tenni meggyőződése mellett. Mert Európa politikai életének frontján nem egy olyan vezető politikus áll, akinek ma is romantikus szerelme ifjú korának humanista és demokrata világnézete, de nincs meg a kellő erkölcsi bátorsága hozzá, hogy kockára tesse olcsó népszerűségeért, nyíltan szembeszálljon az árral, amely az ellenkező felfogás konjunktúráját termelke ki s ezért megalkuvón uszik a kurzussal együtt, hogy le ne kerüljön neve a közélet napirendjéről.

De Masaryk elnököt sohasem vezették ilyen szempontok. A pálfordulások konjunktúrájának idején elejétől-végig megmaradt annak a volt. A régi római polgárok bátorsága él benne, akik büszkén és dacosan követelték elveik tiszteltentartását. Bizony, hogy anakronisztikus jelenség Masaryk elnök a mai Európában, aki úgy áll az őrhelyén, mint a már elfelejtett múlt utolsó őrszeme, hogy mutassa az utat, ha majd az ökök és erőszak helyett újból a szivre és igazságra fog appellálni egy megtisztaltabb generáció és tapogatózó fogja keresni az utját a megértésnek s a különböző nemzetiségben, hitben és osztályban született emberek harmonikus együttélésének. Különös tragédiája a háború utáni válságnak, hogy a jövőnknek biztosítéka egynehány aggasztásban már csak és épen a legrégebb generáció az, amely visszatartja a felnövekvő vezéreket attól, hogy évszázadokkal vessük vissza a történelem kerekét.

A kisebbségi kérdés évről-évre egyre jobban a szófizmus és a rabulisztika martaléka lesz. Pompás teoriák születnek meg, amelyek látszólag a legnemesebb gondolatokat zárják magukba, de amelyek kiválóan alkalmasak arra, hogy a kisebbségek jogait csak papíron szolgál-

tassák ki. És ebben a papír-demokráciában a kisebbségekkel lakott országok államferfiái közül talán Masaryk az egyetlen, aki a cselekedetet képviseli és a jogok szofista csúrés-csavarása helyett mindig tiszteletreméltó és tudatos meg-

nyilatkozása ad példát a régi és az új generációk Politikusainak arról, hogy mind azt, amiről a különböző parlamentekben és különböző vezércikkekben gyönyörűen szónokolnak, lehet komolyan is venni és az élet valóságává tenni.

Bratianu Vintila akkor is helyen akar maradni, ha nem sikerül a kölcsön -- írja az „Adeverul“

A párisi delegáció megkapta utolsó instrukcióit

(Bucuresti-Bukarest, szept. 25. Az *Uj Kelet* tud.) Lapunk más helyén részletesen beszámolunk arról a helyzetről, amely Victor Antonescu Párisból való hazatérése után állott elő. Ujabb jelentés szerint Bratianu Vintila ma d. e. ujabb megbeszélést folytatott Victor Antonescuval, majd egy második konferenciát tartott Badulescu Victorral, Rosenthal, Otulescu és Slavescu Victor s pénzügyminiszteri műszaki tanácsosival. Ez alkalommal megkapták a leg részletesebb instrukciókat párisi utjuk számára, amelyre holnap indulnak. A miniszterelnök azután Oscar Chiriacescu val tanácskozott. A tárgyalásokat a legteljesebb diszkrécióval kezelik, annyi azonban bizonyos, hogy illetékes helyen

a pénzügyi tárgyalások eredményének közeli kedvező kimeneteléről nincsenek kétségekben. Az Adeverul közli, hogy a kölcsön sorától függetlenül Bratianu Vintila az ország érdekében állónak tartja, hogy

továbbra is uralmon maradjon. Ha a miniszterelnök ezen álláspontja mellett kitart, úgy összességében a leghevesebb politikai küzdelem kitérése várható, amelyet valaha ebben az országban vívtak.

Magyar színházban csütörtökön és a rákövetkező napokon

Havai Trió

Magyar színházban csütörtökön és a rákövetkező napokon

A havai szigetekről való félnéger, három tagból álló társulat. London, Páris, Berliu, Bécs, Budapest legnagyobb szenzációja. Eredeti hangszerek. Dzsessz Havai énekek, zene, táncok, stb. stb.

A Népszövetség mai közgyűlésén a német és magyar delegátusok élesen támadták a leszerelési javaslatot

Genf, ezeptember 25. A népszövetségi közgyűlés mai ülését tíz órakor nyitotta meg Zahle elnök. A napirend első pontjaként a legutóbbi ülésről lemaradt menekültügyi kérdéseket tárgyalták. Ezután áttértek a leszerelési főbizottság jelentésének és határozati javaslatának tárgyalására. Az ügyben előadóként Benes cseh külügyminiszter szerepelt. A jelentés és javaslat előadása után Benes kommentárokat fűzött az előadottakhoz.

A meginduló vitában elsőnek Tanczos Gábor magyar kiküldött jelentkezett szólásra s bejelentette, hogy tatrózkodni fog a javaslat megszavazásától. Tanczos Gábor állásfoglalását azzal indokolta, hogy a javaslat megszavazása után is fenn fog állani az egyoldalú leszerelés megállító helyzete, mert a javaslatban még csak utalás sincs arra, hogy a leszerelési előértekeztet össze fogják hívni. Ennek az előértekeztetnek az összehívása minimális lépést jelentene ugyan az ügy előbbrevitelében, de még ez sem látszik biztosítottnak. A leszerelést vágyó nemzetközi közvélemény kiábrándulással fogadja azt a huza-vonát, amit ez az előbbi ülészek javaslatánál semmivel sem haladóbb javaslatot jelent.

Tanczos után Bernsdorff német delegátus kért szót. Kijelentete, hogy kormányva nevében a javaslat megszavazásától szintén tartózkodni fog. Utalt Müller kancellár beszédére és vitázik

azokkal, akik a német leszerelési ösztönöségét egy és más okból kétségbe vonták. Hangoztatta, hogy a német haderő mai állapota komoly erőt nem jelent és a leszerelési siettetésének el nem fogadása politikai okokkal megindokolva sem fogadható el. A nemzetközi biztonság megerősödéséhez szerinte semmi sem járulna hozzá olyan intenzitással, mint a leszerelés. Hangot adott a németek azon követelésének, hogy a fegyverkezés színvonalát szárazföldön, vizen, levegőben egyaránt csökkentésük és hogy az egyes államok fegyverkezési kérdéseinek a legnagyobb nyilvánosságot biztosítsák. A Népszövetség elé terjesztett határozati javaslat nem jelenti a leszerelési ügyének előbbrevitelét s határozott meggyőződése, hogy még sokkal lanyhább, mint az előző ülésszakon elfogadott határozat.

Bernsdorff után Boncour francia delegátus beszélt.

A leszerelési főbizottság jelentése

A jelentés, amely fölött a vita megindult, megállapítja, hogy már az előző ülészek folyamán csaknem általános volt az óhaj a leszerelés fokozatos végrehajtására. A helyzet azóta javult s bár még mindig állanak fenn nehézségek, a főbizottság elérkezettnek látta az időt, hogy javaslatot tegyen a le-

szerelési értekezlet összehívására. A Népszövetségen kívüli az egyes államok kormányai között folytat már hivatalos tárgyalások a leszerelés megkezdésének lehetővé tételé iránt. Ezek azonban csak részben vezettek eredményre, amennyiben a francia és angol kormányok tudták csak a megegyezést létrehozni egymás között azon előfeltételek tekintetében, amelyek a leszerelés megkezdését és a lehetőséghez képest gyors tempóban történő lebonyolítást lehetővé teszi. A jelentés megállapítja, hogy ennek ellenére több olyan állam is akad, amelyek szabad akaratából saját kezdeményezésére csökkentette fegyverkezését de ez még mindig messze marad a leszerelés kívánatosnak tartott mérvétől.

Megnyílt

Papp & Felszegi

legelegánsabb úri-
divatáruháza

Cluj, Piata Unirii 14.

Erika cipőüzlet mellett.

A kommunista-per keddi tárgyalása

Izgalmas jelenetek között szembesítették a vádlottakat a nagyváradi rendőrség és sziguranca közegével

Két vádlottat szigorított őrizetbe vettek, mert hazugsággal vádolták Borza rendőrkomisszárt. A védők heves összecsapása a tanuskodó rendőrtisztekkel

(Cluj-Kolozsvár, szept. 25. Az Uj Kelet tud.) A hadbírósg hétfőn megkezdte a monstre per tanuinak kihallgatását. Hétfőn elsőnek Osvada volt kolozsvári polgármestert és dr. Vaida-Vorvod Sándor volt miniszterelnököt hallgatta ki a hadbírósg, akik Aradi Viktor védelmére hoztak fel adatokat. Dr. Vaida Sándor vallomásában kijelentette, hogy szerinte a kormány súlyos kormányzati hibát követ el, amikor nagy kommunista pereket rendez. Elmondta Vaida Sándor hogy ha kormányon lenne legálisan elismerné a kommunista pártot és csak parlamentáris uton küzdene ellene. Kedden reggel folytatódott a tanuki-

hallgatások, amelynek során néhány marosvásárhelyi munkás Simo Géza ügyében vall, majd Fekete Mihály munkás a marosmenti munkásság helyzetét ismerteti. Ezután dr. Kiss Demeter a nagyváradi ügyvédi kamara dékánja tesz vallomást dr. Rozvány Jenő érdekében és elmondja hogy Rozvány Jenő valóságban fanatikusa az igazságnak. Tagja az ügyvédi kamara végrehajtó bizottságának s mikor a választások alkalmával lefartóztatták és gyalog hozták Nagyváradról Kolozsvárra, az ügyvédi kamara minden tagja, még a liberális ügyvédek is segítségére siettek.

ellenére 1924-ben felvették az állampolgárok listájába. Gyakran utazott külföldre, egy alkalommal külföldön belépett a vörös segélybe és ő volt a balkáni kommunista federáció megbízottja is. Külföldi kommunisták az ő segítségével jutottak összeköttetésbe a belföldiekkel.

Dr. Havas az illegális kommunista párt komitéjának is tagja volt. Rajta kívül ebben a komitéban Lénárt Arpad és Szentkovits Sándor szerepeltek, a legfontosabb tagja pedig a komiténak Bucova Ferenc volt, aki titkára volt a szervezetnek

Allandóan utazott Bukarest és Bécs között és Köblös Elekől a párt Bécsben időző, tulajdonképen vezetőjétől hozott üzeneteket.

A komité

— Ez a komité, — folytatta Maimuta, — hol Bukraestben, hol Kisenewben, hol Nagyváradon tartott üléseket. A más mondotokan kívül résztvettek ezen Póris István és Gábor is, azonkívül Schein Salomon és egy Morariu konspiratív néven dolgozó kommunista. A komité táncskozásain az ifjuniók szervezete részéről Gábor és Haia Lipsitz vettek részt. Ezek az ülések Tordai és Bucova között állandó nézeteltérések voltak, amelyeket Csizmadia próbált kiegyenlíteni. Ekkor a komité vezetői Nagyváradon gyűlést tartottak, ahol ugylászik a meg egyezés is megtörtént, mert utána Szalmáron, Máramaroszigeten és Erdély több városában szervezkedésre történt kísérlet, ezeket azonban nem sikerült leleplezni.

Ügyvédek atakji a koronatanu ellen

Dr. Parascivescu védőügyvéd: Elnök ur, tisztelt hadbírósg: tanács! Jogszokás az, hogy senki nem lehet tanu a maga ügyében. Maimuta saját maga írá-

A balkáni federáció-államtitok

Parascivescu: A tanuak ninesen joga elzárkózni a feltett kérdés elől, hanem felelnie kell törvény szerint. Hivatkozom a katonai perrendtartás 108. paragrafusára, amely kategórikusan bünteti a tanut, ha elhallgatja vallomását.

Dr. Petrescanu védőügyvéd: Ugyanennek a paragrafusnak az alapján én kérem a tanu letartóztatását. Heves jogi vita fejlődik ki az ügyész és a védők között. Majd Dobrescu dr. emel kedik szólasra

— A hadbírósgnak komolyan kell vennie a védelem kérdéseit, mert azok nem állnak meg pusztán az ironiánál. A vádlottakat külföldi szervezettel való összefüggésben vádolják. Sem a vádirat, sem a koronatanu nem precizirozza a balkáni federációnak a működését.

Maimuta: A balkáni federáció egy kommunista szervezet, amely a balkán államokban akarja megszervezni a kommunista pártokat.

Dr. Dobrescu: Honnan tudja ezt a tanu Maimuta: Ezt nem mondhatom el, ez államtitok.

Dobrescu: A tanu nem térhet ki a felelet alól azzal, hogy államtitkokat nem árulhat el. Akkor kérjük a titkos tárgyalás elrendelését. Mi a tanutól konkrét adatokat kérünk arra vonatkozólag hogy a vádlottak összeköttetésben állottak-e külfölddel vagy sem.

Dr. Zissu: És ezt ki tudná jobban.

nyitotta a per nyomozást s így terhelő vallomása feltétlenül elfogult.

A tanu szakadozott hangon és nem tiszta lelkiismerettel megtett vallomása is igazolja, hogy a vádlott érzi viszs helyzetét és tudja, hogy nem tett teljes érőnyu vallomást. Negulescu királyi ügyész élesen tiltakozik a tanuját ért támadás ellen.

— A védelem, — mondja, — a legközbiztosabb eszközökkel gáolja meg a per objektív lefojását: és nevéseggel kérdéseivel hátráltatja a hadbírósg munkáját.

A Dobrescu Demeter: Felháborodással tiltakozom a „nevéseggé” szó ellen, amellyel az ügyész a védelem munkáját illeti.

A védelem nem a kommunistákat, hanem a kommunistákat? szembentartás is megőrzendő törvényességet véd.

A királyi ügyész adozzon a legnagyobb tisztelettel a védelem munkájának és ne használjon tiszteletlen kifejezéseket, amelyeket én visszautasítok.

Negulescu kapitány: En pedig nem vonom őket vissza.

A vitának az elnök erőlyesen véget vet. Vicol védőügyvéd kérdést intéz a tanuhoz:

— Honnan tudja a tanu a vádlottak ellen terhelő adatokkint felhozott vádakat?

Tanu: A kihallgatásokból és a sziguranca nyomozó szerveinek adataiból.

Dr. Zissu: A védelemnek alapos okot van kétkedni a sziguranca által felvett vallomások hitelességében. Ezenkívül pedig, mert a tanu külföldi szervezetekről és belföldi szervezetelekről nagyfontosságú kijelentéseket tett, szükségesnek tartjuk, hogy a tanu szellemi képességeiről is meggyőződjünk. Tartsa-e a tanu, hogy mi az a forradalom? (Államnép derültség.)

Az elnök felkéri a védelmet, ne legyen fel ironikus kérdéseket a tanuhoz. Maimuta ezután bejelenti, hogy nem hajlandó Zissu kérdéseire felelni.

Dr. Parascivescu védőügyvéd: A balkáni kommunista federációról beszél. Miután a vádlottakat azzai gyausitják, hogy ezzel a szervezettel vannak összeköttetésben a védelemnek tudnia kell, hogy a vád koronatanuja mit ért a balkáni federáció alatt. Tudja-e a tanu, hogy mi a balkáni federáció és ismeri-e annak működését.

Tanu: Ezt kérdezze meg ügyvéd ur a klienseitől, ők sokkal jobban tudják, mint én.

A nagyváradi polgármester tanuvallomása

Ezután dr. Egy Gergely nagyváradi polgármestert hívják a tanács elé. A polgármester részletes vallomást tesz és kimerítő feleleteket a vádlottak által megjelölt események megvilágítására. Elmondja, hogy dr. Rozvány Jenő husz éve ismeri és tiszteletreméltó polgárnak tartja, aki egész életében a törvényesség alapján állt és minden alkalommal a törvényességet védte. Hasonló nyilatkozatot tett a polgármester Czeller, Gembác, dr. Kertész és dr. Szántó vonatkozólag is, akik valamennyien városi tanácsosok Nagyváradon.

Elmondja, dr. Egy, hogy a legutóbbi községi választások alkalmával a nemzeti párt a dolgozók blokkjával közös listával ment a küzdelembe és egy szavazták meg a jelenlegi tanácsot. Dr. Havas Andor személyére vonatkozólag kijelenti a polgármester, hogy mindig talpig becsületes embernek ismerte, aki román állampolgár is volt. Mint a városi tanács tagja aktív és igazságszerető embernek tartotta. Kínasításának oka nem ismeri.

Dr. Dobrescu Demeter. Mondjon valamit a tanu arról, hogy milyen nézeteket vallott Nagyváradon dr. Rozvány Jenő és hogy veszélyesek voltak-e az elvei.

Dr. Egy: Dr. Rozványt husz éve ismerem, mint ügyvédet és mint embert. Azóta Rozványt mindig mint szociálistát ismerem, aki elveit sohasem rejtgette. Elvei nem lehettek veszélyesek, mert dr. Rozvány a törvényesség embere, aki

Vádbeszédet mond a nyomozásokat vezető szigurancafőnök

A polgármester kihallgatása után Maimuta Constantin Nagyváradi sziguranca főnököt hívta a hadbírósg elé Pácaia tanácselnök. Maimuta Constantin a vád koronatanuja a perben, aki a nagyváradi letartóztatásokat eszközölte s a nyomozásokat levezette. A védelem részéről dr. Zissu kifogást emel Maimuta kihallgatása ellen.

— A hadbírósg tanács figyelmébe ajánlom, — mondja — hogy a tanu a tegnapi nap folyamán órákon keresztül tanulmányozta a dossziékat.

Eszerint tehát nagyon valószínű, hogy a tanu teljesen elkészülve és a vád szájze szerint fogja megtenni vallomását.

Negulescu királyi ügyész: Tiltakozom az ellen, hogy a védelem részéről tanulmányoztatás illessék. A tanu csak egy

épen ezért őrvend Nagyváradon általános szimpátiának. Dr. Rozvány a nagyváradi ügyvédi kamara tanácsának is tagja, tehát ügyvéd kollégái is becsülik.

Szántó Dezső teleplezése

A királyi ügyész kérdésére dr. Egy elmondja, hogy dr. Rozvány és Szántó amikor dr. Egy Gergely Bratanu Jonel halála alkalmával gyászbeszédet tartott, nem hallgattak alva a beszédet. Kérésre mindketten kijelentették, hogy nem állhatnak fel egy oolitikus halálnak megemlékezésére, aki a választások alatt a legbrutálisabb kínzásoknak tette ki őket. Erről Peter Iulian belügyminiszteri inspektor is vet fel jegyzőkönyvet.

Végül ismerteti a polgármester dr. Szántó Dezsőnek a városi tanácsban való szerepét. Dr. Szántó egy 25 millió panamáról rántotta le a leplet, amelyet szerinte az előbbi választott tanács ideje alatt követtek el. A városi tanács annak idején bizottságot küldött ki az ügy felül vizsgálására, amely bizottságban dr. Szántó Dezső is helyet foglalt. Ez alkalommal érte az első vád a városi tanácsot, amikor is Manjra volt városi főjegyző feljelentést kéldött a belügyminiszteriumhoz, hogy a városi tanácsban bolshevikik ülnek és ezért feloszlátását kérte. A további kérdésekre elmondja dr. Egy Gergely, hogy a rendőrség és a sziguranca történt verések közbeszéd tárgyát képezték Nagyváradon és ő maga személyesen intervenciót Puticu Traiannál a verések megszűnése érdekében.

iratot keresett a dossziében, amit én találtam meg hosszas keresgélés után.

Maimuta megeskötik, mire a sziguranca főnök kimerítő vallomást tesz. Elmondja, hogy 1923 első hónapjában Váradra érkeztek Tordai Viktor és Csizmadia Ferenc, akik Bécsben a balkáni kommunista federáció román bizottságától kaptak megbízást arra, hogy Váradon és az ország területén megszervezzék a kommunista pártot. Mindketten szökött kommunista foglyok, akik közül az egyik Olasz a másik pedig Szedlacek névre kiállított hamis utlevéllel lépte át a határt. Itt érintkezésbe léptek az illegális kommunista szervezettel és pedig dr. Havas Andor közveítésével. Dr. Havas Andor 1922-ben szintén hamis utlevéllel jött Romániába. Bár orvos volt, nem folytatta praxisát hanem kommunista propagandával foglalkozott. Ennek

kihallgatásában a szük. Kijelentette Haia Lipsitz Haia Lipsitz amellyel öngyem el. Maimuta kórházba, ha csak aztán vednu.

Maimuta jelenti, hogy városi orvos Haia Lipsitz

A vádlottaként szerinte

Ezzel a szöveggel befejeződött.

misszárt hallgatók a kihallgatások brumescu vádlott sziguranca.

Avramescu ban tiltakozó

Ezután Borzát szólítja be a testalkatu erős zugással.

Negulescu ronség tisztelnem színház gadrá a tanu

Borodi kérték értéket alatti Lénártó Weisz Jolán

tyi ügyész kérték Rozvány, dr. mann Sándor

gyanusak volt vththonba.

Elnök: Tudja a vádi rendőrség Borodi: Ez

nak. A nagy nem verlek s Imbri Péter

Emlékszik a társom alkalmatlan

Czeller, Gembácokot intézték

„Igy tudom”

Borodi: Ez a kérésnek,

Dr. Rozvány Rosenfeld Sándor

edok emeleti akart To vetni?

Borodi: Ez így akarják

Dr. Rozvány Puticu intervenció

Traian az ügylet a vádlott

kozatot adtak komisszárt, ha

nak adott t hogy verések

Borodi: Nem tudom,

lított az ügy A védelem

egyik kolozsvári amelyben Put

zatot tette, h a rendőrség

vokát Borodi kihalt

az elnök Boroguranca red

akit a védelem Az elnök e

hogy kérdés Két vá

Szentkovits nu ur órák

négy teljes o mal?

Borza: Nem Szentkovics

Az elnök az azonnai tenai őrség ren

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

Postai küldeményeknél 20% engedmény

alkalomszám a vádlottaknak nem volt részük. Kijelenti, hogy nem igaz, hogy Haia Lipsitzet bántalmazták.

Haia Lipsitz: Egy tő volt a torkorban, amellyel öngyilkossági kísérletet követtem el. Maimuta ur még sem küldött kórházba, hanem előbb kihallgatott és csak aztán volt hajlandó kezelesre engedni.

Maimuta ezt beismeri, azonban kijelenti, hogy előbb megvizsgáltatta a városi orvossal a vádlottat, aki szerint Haia Lipsitz kihallgatható volt.

A vádlottó öngyilkossága egyéb kényszerítő eszköz volt a vizsgálókat megnehezítésére.

Ezzel a szigurancafényök kihallgatása befejeződött. Utána Viliga Joan rendőrkömisszárt hallgatták ki, aki kijelentette, hogy a kihallgatások alkalmával nem történtek brutalitások. *Tanu erre Avramescu vádolt, aki úgy volt kezelve a szigurancafény, mint egy ur.*

Avramescu: Ez ellen a leghatározottabban tiltakozom.

Borodi komisszár vallomása

Ezután Borodi nagyvárad komisszárt szólítja be az elnök. Borodi hatalmas testalkatú ember, akit a vádlottak nagy zúgással fogadnak.

Negulescu kapitány: *Tiltakozom a köztársaság tiszteletlen magatartása ellen. Ez nem színház, kérem teljes tisztelettel fogadni a tanukat.*

Borodi komisszár elmeséli, hogy miként érték tetten a Kolozvári ut. 24. sz. alatt Lénártot, Ferundot, Szenkovicsot, Weisz Jolán és Schwartz Fridát. A királyi ügyész kérdéseire elmondja, hogy dr. Rozvány, dr. Kertész, dr. Szántó, Ullmann Sándor mindig kommunista-nyanusak voltak, mert jártak a munkásszínházba.

Elnök: Tud-e arról, hogy a nagyvárad rendőrség verték a vádlottakat? Borodi: Ez nem felel meg a valóságnak. A nagyvárad rendőrségén soha nem vertek senkit. (Derűltség).

Imbri Péter:

Emlékszik-e a tanu, hogy kihallgatásom alkalmával gusbakdított, a mellemre térdelt és veretett.

Czellér, Gembác, Lénári hasonló kérdéseket intéznek a tanuhoz:

„Igy nehezítik meg a nyomozást”

Borodi: Ezek nem felelnek meg a valóságnak.

Dr. Rozvány: Tudja-e a tanu, hogy Rosenfeld Sándor miért ugrott ki a második emeletről a vallatása alatt és miért akart Tordai is öngyilkosságot elkövetni?

Borodi: Ez régi kommunista fegyver, így akarják megnehezíteni a nyomozást.

Dr. Rozvány: Emlékszik-e a tanu, hogy Puticiu Traian prefektusnál több intervenció történt és ekkor Puticiu Traian az újságírókat az ő vezetésével, a vádlottakhoz vezette, akik nyilatkozatot adtak a sajtónak. Tudja-e Borodi komisszár, hogy Puticiu Traian a sajtónak adott nyilatkozatában is elismerte, hogy verések történtek a rendőrségen?

Borodi: Nem emlékszem semmire, nem tudom, hogy mit mondtak a vádlottak az újságíróknak.

A védelem kérésére felolvassák az egyik kolozvári napilap akkori cikkét, amelyben Puticiu Traian azt a nyilatkozatot tette, hogy

a rendőrségen megvert vádlottak pro vokáltak megverésüket.

Borodi kihallgatása ezzel véget ért és az elnök Borza Gheorghe nagyvárad sziguranca rendőrkömisszárt szólította be, akit a védelem idézett be a tárgyalásra. Az elnök engedélyt ad a vádlottaknak, hogy kérdést intézzenek a tanuhoz:

Két vádlottat kivезetnek

Szenkovits Sándor: Igaz-e, hogy a tanu ur órák hosszat vert engem, hogy négy teljes oldalt írjak tele vallomásommal?

Borza: Nem felel meg a valóságnak.

Szenkovics: A tanu hazudik.

Az elnök elrendeli, hogy Szenkovicsot azonnal karcerbe vigyék. A katonai őrség három tagja kikíséri a te reből Szenkovicsot,

aki egyébként is letartóztatásban van.

Lénárt Árpád: Igaz-e, hogy a tanu ur, mikor Rosenfeld Sándor leugrott a második emeletről azzal fenyegette meg a vádlottakat, hogy vagy vallanak, vagy leugranak a második emeletről?

Tanu: Ez sem felel meg a valóságnak. Weisz Jolán vádlottó:

Emlékszik-e a tanu, hogy kihallgatásom alkalmával szerelmi ajánlatot tett nekem és ennek ellenében megígérte szabadlábrahozásomat?

Borza: Ez nem felel meg a valóságnak. Tiltakozom a gyanúsítás ellen.

Weisz Jolán: A tanu ur hazudik.

Az elnök elrendeli, hogy Weisz Jolán és Lörtőne szállítsák, amit megtörténik.

Ezután Borza Rozványról beszél, akiről kijelenti, hogy az ügyvédi iroda álarca alatt kommunista propagandát üz.

Dr. Dobrescu: A védelem tiltakozik a tanu sértő kijelentése ellen. Ügyvédi iroda álarca alatt nem lehet semmiféle pro-

pagandát végezni. Ez sértés az ügyvédi kar ellen.

Dr. Petrescanu: *Az elnök ur törvényadta jogánál fogva börtönbe vittetett két vádlottat, de ugyanakkor meg kell indítsa az eljárást a tanu ellen is, akit alaptalanul rágalmoz egy ügyvédet és*

ezzel az ügyvédek összességét is.

Az elnök szerint a tanu rosszul fejzete ki magát, de kijelentése nem akart sértés lenni az ügyvédi karral szemben.

Jelentéktelen kihallgatások után a tárgyalást szerda reggelig felfüggesztették.

MARAMAROS ZSIDÓSÁGA A SZAMOK TÜKRÉBEN

Borsán 650 zsidó családfentartó közül 200 koldulásból tengődik

Sighet-Máramarosziget, szeptember hónap. Közel két órát robot az autók, amíg Felsővisótól felkapaszkodik Priszlop tetejére. Ebből a magasságból, ahonnan három ország felé ágaznak szét az utak, szinte egészen áttekinthető az a kis ország, amelyet Máramarosnak neveznek. Itt a Priszlop tetején találjuk meg azt a forrást, amelyből a máramarosi szenvedések széles folyama ered. Beomlott lövészárkok, földalatti fedezékek, drótsóvény-maradványok és kaver-nák éktelenítik még mindig el a természet szűzi szépségét. Négy teljes esztendeig állt itt a bál a világháboru alatt, egész hadiváros nyüzsgött itt nem is oly rég, a negyvenkettes ágyuk hatalmas cementköröndjei még épségben virítanak a hegygerincen, de a hadivárosnak már csak egyre jobban enyésző romjai láthatók. Ez volt a szenvedések kezdete, amikor nap-nap után változó csapatok gázoltak végig Máramaroson, ritegés előttük, pusztulás utánuk és közben mint két malomkö között őrlődött a máramarosi zsidóság.

Egy kis Svájc lehetne

Nemsokára tíz esztendeje lesz, hogy elnémultak az ágyuk a máramarosi havasok között, élnéptelenedtek a lövészárkok s az országok kezdenek lassan kigyógyulni a háboru okozta súlyos kórságokból. Mindenütt érezhető már a béke áldásai csak itt, e festői szépségű havasok között, ezen áhitatot lehelő fenyőren getegek között dülnek tovább a háboru pusztításai. A sebek nemhogy behegedtek volna, de sokkal mélyebbek lettek. Pedig ez a vidék szépség tekintetében vete-kedik Svájc legfestőibb tájaival, a lakói is békés, dolgos természetű emberek, lehetne az a földarab minden tekintetben egy kis Svájc, olyan gazdag és boldog, de mintha valami átok ülne fölötté. Mintha az a köd, amely a Priszlop és a Pietroszcsucsaírók száll alá a völgyekbe, egy súlyos végtet árnyékát borítaná a hegyek tövében meghúzódó falvakra.

Ünnepi készülődés

Lehet, hogy csak véletlen műve volt: Visótól a Priszlop tetejéig egyetlen románnal, vagy ruténnel sem találkozunk. Szakállas, pájészos zsidók, akik munkából jöttek, vagy munkába mentek. Az erdők mélyén zsidók döngetik a hatalmas szálfákat, zsidók csuszatják le a kiter-melt fát a völgybe, zsidó fuvarosok hajtják a nagy parasztszekereket, a hosszú falvak uccán végig zsidó gyere-kek hancuroznak és minden ház ajtófé-láján ott ékeskedik a mezuzá. A házak-ban, a nyomoruságos viskóban, ahová bekukkantunk, mindenütt ünnepi készü-

lődés. Meszelik az omladozó falakat, tisztogatják a korhadozó butorokat, sáritják néhány darab kimosott fehérnemű-jöket, minden házban nagy sürgés-for-gás: jönnek a nagyünnepek.

Zarándoklás Vizsnicbe

Ahogy lefelé jövünk a Priszlopról, hosszú parasztszekerekkel találkozunk, amelyeken ötös-hatos sorban ünnepi ruhába öltözött zsidók ülnek. Nyolc-tíz ilyen zsufolt szekér mellett haladunk el, míg végre megkérdezzük az egyik szekérben ülőket, hogy mennek.

— Vizsnicbe — hangzik a válasz.

A következő szekerek utasai szintén Vizsnicbe tartanak. Aztán találkozunk ünnepi ruhába öltözött gyalogosokkal, a hónap alatt kis batyut cipelnek a tekintetükben valami szelid áhitat. Megkér-dezzük az egyiket, megkérdezzük a más-ikat, mind Vizsnicbe mennek. Százan és százán, sőt talán ezren indultak el Viz-snic felé a nagy rebbehez, aki az idei ün-nepeket otthon fogja eltölteni. Három nap választ el Roshasánatól, de a menet már megindult a kis bukovinai városka felé, ahol ünnepre nyolc-tízezer chaszid sereglik össze, hogy együtt imádkozzon a rebbevel. Szekérrel és gyalogosan za-rándokolnak országutakon, szűk hegyi ösvényeken és zugó patakok mentén Vizsnic felé, nem törődve otthon hagyott nyomoruságukkal, nem törődve az ut fáradalmaival és veszedelmeivel, bizó, örvendő szívvel mennek ünnepelni. Vannak olyanok, akik már két napja gyalognak és még gyalogolni fognak két naDig, amíg Vizsnicbe érkeznek. De mit nekik a fáradság ahhoz a nagy lelki gyönyörűséghez képest, amelyben a rebbe oldalán lesz részük. Csupa szelid, bizakodó arcok, amelyekre mély baráz-dákat szántott ugyan az élet ekéje, de amelyekből annál intenzívebbre sugárzik a megtörhetetlen iste-hit. Lassan lépke-dnek egymás mellett, vagy ülnek páros sorokban a hosszú szekereken és halkán beszélgetnek egymással. Ahogy így el-nézem őket, az az érzésem, hogy a világ legmondattanabb és legmegelégedettebb emberei ezek, akik valami vidám ün-nepre készülnek. Van is benn valami. Eb-ben a pillanatban már csakugyan gond-talanok, mert maguk mögött hagyták a hétköznapiakat, az egész esztendei küz-dést, a sok keserűséget és szenvedst, — de ott lent a völgyben még a közeledő ünnep sem tudja elsimítani a mély ba-rázdákat az arcokról. Sok, nagyon sok máramarosi zsidó házban nem volt az idén fehér kalács és párolgó étel az ün-nepi asztalon.

Csucsáról a völgybe

A mi utunk azonban nem a csucsra

vezet, nekünk a mélyben, a völgybe van dolgunk. Álljunk meg át egy pillanatra ama falvak egyikében, ahonnan ezek a zsidó zarándokok elindultak. Kezdjük az adatgyűjtést Borsán.

Borsa a legnagyobb máramarosi kö-zségek egyike, lakóinak száma közel 15 ezer. Másból városnak is beillene, itt azonban nyomoruságos falu. Nem azért, mintha a többi községek szebbek volná-nak, de ez a község úgy szét van szórva, házainak legnagyobb része bent fekszik a hegyek között, úgy hogy maga a község lakóinak nagy száma ellenére is csak je-lentéktelen falunak látszik. A község kis-bíróját (most subprimarác nevezik) ke-ressük fel, Werzberger Mózes urat. Jól megtermett, megelégedett külsejű, szép hosszú szakállú és keménynyaku chaszid. Tőle próbáljuk megszerezni azokat az adatokat, amelyekre kíván-csiak vagyunk. Nemsokára a községi pénztárnok is odakerül, aztán még né-hányan község vezetői közül.

Hatszázötven tálesz

Mindenekelőtt a zsidó lakóinak száma iránt érdeklődünk. Ezt pontosan kitudni meglehetősen körülményes dolog. A hi-vatalos statisztika szerint 2991 zsidó lel-keket számlál Borsa. Informátoraink sze-rint azonban ez a szám elér, a négyezret. A kalkuláció a következő: Borsán több, mint 650 „tálesz” van, ami azt jelenti, hogy ennyi a családok emberek száma. Minden tálesz egy család.

Már mostan, ha egy táleszra csak hat lelkét számolunk, ami Máramaros-ban meglehetősen szerény becslési át-lag, úgy Borsán a zsidó lelekek száma csakugyan meghaladja a négyezret. Ezután sorba jönnek a többi adatok:

Kétszáz snorror

A községben 2000 ház van, ebből 400 zsidó kézben. Foglalkozásra néz-ve: 50 zsidó család foglalkozik kizárólag mezőgazdasággal, 60 család ön-álló iparral, 60 kereskedelemmel, 60 családfentartó van alkalmazva erdő-és fűrésziparnál, 150 napszámos, 50 fuvaros, 50 családfentartó idegenben keresi kenyerét, 25 melamed és hitköz-ségi alkalmazott. Ez összesen 455. Mi a foglalkozása a többi 150—200 család-fentartónak? Miből élnek ezek a csa-ládok? Erre a kérdésre senki sem tu-dott feleletet adni. Informátoraink egyike-másika szűgyenlősen émosolyo-dott és a kezével valami jelt mutatott. Hát bizony ennek a 200 borsai zsidó családnak nincsen a mi polgári fogal-maink szerint körülírható foglalkozása. Ha munkaalkalom lenne, dolgozna mindegyik és megszerezne munkával a

Corso-filmszínház

A szezon leghatalmasabb drámája, mindenkit megrendít

Gyermeklelkek vádolnak benneteket

A legújabb angol heti journal! Gazdag tartalommal Fősz. Nathalia Lisenco, Walter Rilla

Jön **L. Barrymore** legújabb nagy filmje az **Ember és Ördög** Jön

kenyerét. De munka nincsen és így ezek az emberek vagy otthon, vagy szerte az országban snorrolnak. Ijesztő ez a szám, ha meggondoljuk, hogy egy község zsidó lakosságának majdnem a harmada luftmenschekből áll, akik ma nem tudják, hogy holnap miből fogják megszerezni betevő falatjukat. Ezzel is magyarázható hogy Borsáról az utóbbi tíz év alatt több mint ezer zsidó vándorolt ki.

A leromlás okai

Hogy mi az oka ennek az ijesztő gazdasági leromlásnak, az csak nehezen és fokozatosan derül ki a különböző adatokból és véleményekből. Szünetelnek az erdőüzemek, amelyek azelőtt sok zsidó munkást foglalkoztattak. Azután minimálisan csökkent az állattenyésztés, mert elvették a harvasi legelőket s ennél fogva megszűnt a marhakereskedelem, a tejtermékek gyártása, a nyersbőr-kereskedelem, amely szintén egy csomó zsidónak adott kenyeret. Aztán itt vannak a magas adók, amelyek nem kímélik meg a legnyomorultabb zsidót sem és még egy csomó más ok, amelyeket majd adat-

gyűjtő utunk végén fogunk rendszerbe szedni.

As agrárreform

A legsúlyosabb panaszok az agrárreform ellen hangzóak. Borsán 4400 hold földet sajátítottak ki a zsidóktól. Még hagyján volna ha ezt a ki-sajátított földet nincstelen zsidóknak adták volna oda, de erről szó sincs, mert egyetlen borsai zsidó sem kapott a földreform során földet. Ellenben elvették egy-két holdat olyan zsidóktól, akiknek ez volt egyetlen keresetforrásuk. Különösen égbekiáltó igazság talanságok történtek az úgynevezett belsősegek expropriálása során, amelyeket azon a címen vettek el, hogy iskolai célokra van szükség ezekre a területekre. Még mielőtt az expropriálás megkezdődött volna, a községi lakosai, zsidók és nemzsidók együttesen megállapodtak abban hogy a községi közterdből 600 holdat kitermelnek s az így befolyó jövedelemből felépítik a szükséges iskolákat. Ilyenformán mentesíteni akarták a lakosságot a kisajátításoktól. A fát csakugyan

kitermeltek, el is adták, de a zsidók t

rekvíráció előtt mégsem mentesültek. Egészen hajmeresztő, ami ezen a téren történt. Pradi Steinmetznek, egy magárahagyott zsidó asszonynak például volt egy háza, amelyet felajánlott hogy az állam vegye meg iskola céljaira 400 ezer lejért. Az állam nem vette ugyan meg a házat, ellenben elrekvirálta és egy nevelésügyi bért fizetett érte. Ugyanakkor felépítettek egy sok-kal kisebb iskolát, mint amilyen a felajánlott ház volt, ez viszont közel egymillió lejbe került.

Egy iskola-potemkinvárosa

Igy történt az a híres iskola-potemkinvárosa is amelyről egész Máramarosban beszélnek. Angheliescu miniszter nemrég Máramarosban járt és inspekciós útja során Borsát is megtekintette. A miniszter természetesen az iránt érdeklődött, hol van az az iskola, amelyet az eladott erdő árából építettek. A községi előjáróság egy szép új házhoz vezette a minisztert és azt mondták neki, ez az új iskolaépület. A miniszter meglepődött a látványon. A ház persze seha sem volt iskola, hanem egy magánember építette. Míg-hogy azonban a községi előjáróság-mak most már csakugyan fel kellett állítania az iskolát, egyszerűen elrekvirálták Markovits Hersch házat iskola céljaira. Persze ellenszolgáltatás nélkül.

Igy zuhog tovább a panaszok vég-során. Marlon Ernő.

leleteit, mire Hamburgból táviratilag tudakozódtak Nordmann-családnál, hogy milyen volt a meggyilkolt igazgató szü-vartárcája. A titokzatos vendég megsejtette, hogy a rokonházaspár gyanakszik rá s még aznap eltűnt Hamburgból. Idő-közben a brémai rendőrség tudatta a borszivartárca leírását s így derült ki, hogy a rablógyilkos Hoppe Ferenc. Csüt-törtökön este félnyolc órakor Maina-Castel vasuti vendéglőjében a fizetőpén-cér előtt gyanus volt egy fiatalember, aki vacsorát rendelt. A pincér figyelmeztette a vendéglőt, az pedig sietett a telefon-hoz és értesítette a rendőrséget. Az ide-gen észrevette, hogy figyelik, felkelt és az ajtón kijutva futásnak eredt. A ven-déglős és a két pincér utána vette ma-gát, vad hajsza kezdődött, járőkelők is üldöztek a menekülőt, akinek valaki gáncsot vetett, úgy, hogy felbukott s ekkor utolérték és elfogták. A gyanúsított idegen fehérbőrű volt, titkosított, de semmi sem használ, elvitték a rendő-rségre. Először azt mondta, hogy Braden-nek hívják és kereskedelmi utazó, de megmotaizsakor Miller névre szóló né-met utlevelet találtak nála s belső zse-bében hat golyóra töltött revolvert. A Hamburg-brémai gyorsvonat utasai ál-tal adott személyleírás teljesen rálelt és a rendőrségben szemébe mondták, hogy ő a keresett rablógyilkos, Hoppe Ferenc. Rövid vallatás után be is ismerte, hogy ő a keresett rablógyilkos és cikikusan mondta, hogy már két nap óta nem evett tisztességesen, utolsó pénzén vasúti jegyet váltott, hogy kirabolhassa az in-duláskor kiszemelt áldozatot.

Nagy választási vereséget szenvedtek a svéd szocialisták

A szocialista-kommunista blokk 109 mandátumból lesüllyedt 98-ra

Stockholm, szeptember 25. A svédországi szenátusi választások a napokban zajlottak le és óriási meglepetéssel végződtek. A szocialdemokraták ugyanis, akik azt remélték, hogy a kommunistákkal egyetemben többséget szereznek a törvényhozás e fontos testületében, nagy vereséget szenvedtek. A régi szenátusban a szocialdemokraták 105, a kommunisták pedig 4 ülés fölött rendelkeztek, vagyis a ketszázharminc szavazat majorizálásához hét mandátumuk hiányzott. A szocialisták nagy erőfeszítéseket tettek, hogy ezt a többséget megszerezzék. A polgári pártok minden erejüket összehozták és minden választókerületben közös pártlobogó alatt küzdöttek azért, hogy az úgynevezett „szám fölötti szavazatok” szét ne forgácsolódjanak. A Svédországban szigorúan betartott proporcionalis választási metódus ugyan is lehetőséget ad arra, hogy a szavazatok semmilyen körülmények között el ne vesszenek. A polgári pártok ilyen módon 132 mandátumot tudtak biztosítani maguknak, míg a szocialisták és kommunisták 98 szenátusi üléshez jutottak. Branting régi szocialdemokrata pártja kilenc mandátumot veszített. A kommunisták három mandátumot nyer-

tek és ezzel heten vannak a szenátusban képviselve.

A konzervatívok tíz mandátumot nyertek. Általános vélemény szerint a svéd politikában elkerülhető lett volna ez a meglepetés, ha a szocialdemokraták nem szövetekeztek volna a kommunistákkal. Érdekes, hogy a szocialdemokraták még a választások alatt is hevesen támadták

a kommunistákat, nyilván, hogy a radikális polgári elemek bizalmát megtartsák. Ha a szocialista-kommunista blokk győzött volna, a szocialisták messze-menő és gyökeres vagyoni jogi reformokat, konfiskációkat és nacionalizálásokat követelték volna és hajtják azokat esetén bizonyára végre is hajták azokat.

Izgalmas hajsza után elfogták Nordmann gyárigazgató gyilkosát

Rokona vezette nyomra a rendőrséget

Frankfurt, szept. 25. Második hete tartó lázas nyomozás után, amelyben mozgósították a hamburgi és a brémai rendőrséget s az egész környék csendőrségét, véletlenül került kézre Hooppe Ferenc rablógyilkos, aki a Hamburg-brémai gyorsvonaton meggyilkolta Nordmann gyárigazgatót, kirabolta és a holttestet a robogó vonalból kidobta. Közvetlenül a gyilkosság felfedezése után jelentkeztek Brémában Nordmann

igazgató utitársai, akik vele együtt ugyanabban a kocsiszakaszban utaztak és pontos személyleírást tudtak adni egy gyanus utasról.

Egyikük annak is tanuja volt, mikor az idegen a vonatindulás előtt a pályaudvar éttermében Nordmann igazgató-nak bemutatkozott és vele szállott fel a gyorsvonatra.

Alaposnak látszott a gyanu, hogy ez az utitárs ölte meg és rabolta ki Nordmann igazgatót, mert egy közbeeső állomáson leszállt a vonatról. A kapott személyleírást a hamburgi és a brémai rendőrség rádióan adta le.

A rádió közölt személyleírás után Hamburgban gyanút fogott egy házaspár, akinél a gyilkosság elkövetése után való napon megjelent egy távoli rokon fiatalember és szállást kért, de nem akarta magát a rendőrségen bejelenteni az-za a kifogással, hogy már holnap tovább utazik, de mégis ott maradt.

A közözlővélben, amelyet rádió útján terjesztett a rendőrség, többek között említés volt arról is, hogy a meggyilkolt gyárigazgató szivartárcája is eltűnt, benne finom szivarokkal. Megerősítette a hamburgi házaspár gyanúját vendégük ellen az is, hogy a fiatalember szép szivartárcából finom szivarral kínálta meg vendéglátó rokonát. A házigazda titokban elment a rendőrségre és közölte ész-

Nismasters gramofon
Marosvásárhelyen, Révész Ernő

Iskolatáskák már 75' — Leitől
Óktatótáskák már 350' —
Tekintse meg áruimat, mielőtt mástól vásárolna!
Emil Schuster
CLUJ

Utazó urak! Hotel Park
(vis a vis gara Satu-Mare)
Restaurant Katz
nyitott házi konyha, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garancia! Független szobák kaphatók

Legújabb kivitelű
konyha-butorok
részlet fizetésre
is kaphatók
Klein Dávid
asztalosműhelyben, — Cluj,
Timár-u. 1. szám (Htko. ségi útvar)

Könyvelési és üzleti könyvek
különleges vonalzását készíti a
Cartea Românească
könyvgyár — Cluj
pontosan, jól és olcsón

Mindenkinek érdeke tudni, hogy
Gyári áron alul vásárolhat!
Női és férfi angol szövetet, vásznat, asztal-neműt, paplant, selymet, szőnyeget, stb.
Textilárúk elárusításánál
Főtér 17.

Szerda,
— Szep
éve a Ker
biztos sür
akció sor
még fejta
eredmény
beérkezet
ló évhez
gözen gon
lásáról v
mint az e
Irodája.
— Patk
ban a Rato
szórványosa
parkányokat
egyszerű, e
Ólcsó, mert
gondó egy
képviselete
Satu-Mare,
tető és biz
konyságot
gyógyszert
még nem v
mentve küld
van, ugysz
illetékes be
és testület
* Olvas
tos hirdet
hettek ma
frankot, a
meg. vag
millióhats
hettek egy
hárommill
ezer, négy
kétszázze
lit. Senki
ezeket te
boldoggá
toktól sze
szabadulni
jaftól és a
kedveseite
velni házt
kes ingatla
akartátok-
boldog jó
kényelmes
fortját? H
nal, még n
letek rész
mánya. A
társaságtó
Tiszta
— Buz
Krausz Sa
sítón kiele
ben volt
Szamosújv
dóságának
buzai zsid
gére Kis z
melce im
nat hetébe
Salamonne
elestét fia
templom
A templon
ri rabbin
dó és nem
Telje
az u
Az eddi
nőgyógy
Napi ell

Szeptember 30-án zárul az 5688 éve a Keren Kajemnek. Minden KKL-biztos sürgösen küldje be a Roshasana akció során felhozott összegeket, hogy még feljavulhasson helysége évvégi eredménye. Csak a szeptember 30-ig beérkezett összegeket tudjuk a lezáruló évhez számítani. KKL-biztosok sürgösen gondoskodjanak a pénzük átutalásáról vagy postai küldéséről, valamint az elszámolásáról. A KKL erdélyi irodája.

Patkányok és egerek irtása legbiztosabban a Ratopax-szal történik. A Ratopax nem szörványosan öl, hanem teljesen kipusztítja a patkányokat és egereket. Kezelése végtelenül egyszerű, embernek e háziállatnak nem árt. Olcsó, mert egy 115 lejes üveg tartalma elegendő egy polgári hához. Romániai vezérképviselése a Chamorom Institut Chimic, Satu-Mare, mindenkinek készséggel küld ismeretetőt és bizonyítványt, melyek a tökéletes hatékonyságot igazolják. Azon helyekre pedig, hol gyógyszerárakban vagy drogériákban nem lehet meg volna kapható, 115 lej ellenében természetesen küldi a Ratopaxot, mely szabadalmazva van, ugyancsak kipróbáltva és ajánlva minden illetékes bel- és külföldi tudományos intézmény és testület által.

Olvassátok figyelemmel ezt a fontos hírdetést. Naponta 3 lejjel szerzhettek magatoknak egymillió francia frankot, ami hat és félmillió lejnek felel meg, vagy kétmillió shillinget, négy-millióhatszáz ezer lej értékben és nyervehettek egyes diák szerint négy-millió, hárommillió, kétmillió, egymillióöttszáz ezer, négy-száz ezer, háromszáz ezer, kétszáz ezer, száz ezer, kétszáz lejt. Senki nem veszíthet. Ezeket és ezeket tett már boldoggá és fog még boldoggá tenni. Ne dobjátok el magatokatól szerencséteket. Meg akartok szabadulni végül a mindennapok gondjaitól és akariátok-e boldoggá tenni kedveseiteket? Meg akariátok-e növelni háztartásotokat? Akartok-e értékes ingatlanok tulajdonosai lenni? Meg akariátok-e szerezni a holnapi nap és a boldog jövő békéjét? Akariátok-e egy kényelmes és boldog élet minden komfortját? Ha igen akkor iriatok azonnal, még ma egy levelezőlapot és kérletek részletes információkat a „Románia” Általános Biztosító Részvénytársaságtól Cluj, Reg. Ferdinand 60. sz.

Tisztaság, rend, takarékoság jellemzi a dr. Noseda szappantartó használatát.

Buza községben felavatták Özv. Krausz Salamonné zsinagógáját. Tudósítón kijelenti: Megható ünnepségekben volt része az elmúlt napokban a Szamosújvár melletti Buza község zsidóságának. Özv. Krausz Salamonné buza zsidó orlanszonv salát költségre kis zsinagógát építtetett, amelyet melletti ünnepségek keretében a bünbárat hetében avattak fel. Özv. Krausz Salamonné a templomot két háboruban elesett fia emlékére építtette. A kis templom felépítése 100.000 leibe került. A templomavatáson Elías, szamosújvári rabbin kívül számos környékbeli zsidó és nemzsidó előkelőség vett részt.

Hogyan választanak primárt egy regáti községben

„Akár lesz szavazás, akár nem, én leszek a primár” — mondja falragaszon Cosereanu jelenlegi primár és fekete listával fenyegeti azt, aki nem adja rá szavazatát

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Cuvantul” legújabb számában egy hírdetményt közöl, amely a napokban jelent meg a régi királyságbeli Dolj megye Popoviceni nevű nagyközségének falain. Ez a hírdetmény úgy formájában, mint tartalmában egyenesen fantasztikus. Nem kevesebbről van szó benne, mint arról, hogy a község jelenlegi primárja felhívja a „szeretett falusiak” figyelmét, hogy *nehogy az Istenért a közelgő választásokon más valakire merészeljenek szavazni mint ő reá.* Ellenkező esetre villámokat, mennydörgést ígér a Cosereanu névre hallgató primár. Minden esetre azonban bejelenti, hogy történéjk akármi is, akár rászavaznak a szeretett falusiak, akár nem, *a primár csak ő lesz.*

„Cuvantul” nyomán alább közöljük teljes terjedelmében ezt a hírdetményt, amely páratlanul áll a múlt, jelen és jövő falragaszainak történetében. Cosereanu primár ur, a következőket mondogatja:

Hírdetmény.

Szeretett Falusiak!

Tekintetbevéve a Popoviceni községi tanács megszavazását, amely 1928 október 23-án történik meg, *nem is tudom elképzelni, hogy akad-e olyan vakmerő a községben, aki más listára merészeljen szavazni, mint a jelenlegi Cosereanu primáréra.* Aki az ellenkezőjét fogja megpróbálni, nagyon megnehezíti önmaga helyzetét, hisz tudott dolog, hogy a mai időkben minden esetre a miénk a siker, akiről a legcsekélyebb kritika is be fog

bizonyosodni a fentnevezett primár ellen, az egy listára lesz bevezetve és aki erre a listára kerül, annak nagyon rosszul fog menni. Vigyázzatok tehát szeretett falusiak, hogy ne hogy valamelyiketek ebbe a kategóriába essék.

Tudott dolog, hogy akár szavazással, akár szavazás nélkül alulirott minden képm folytató fogja Popoviceni község primári foglalkozását.

1928. szept. 5.

M. Cosereanu primár.

Az ember nem is tudja hirtelen, hogy mosolygóján Popoviceni község exotikus nevű primárjának naivitásán, vagy megcsodálja azt a hősiességét, amelyvel ez a terror-primár magának vindikálja a választó polgárok szavazatait. Annyi azonban bizonyos, hogy a dolog humoros oldalán túl a popoviceni hírdetmény szomorú karrikatúrája romániai demokráciának és lelkiismereti szabadságnak. Ha az utóbbi tíz esztendőben nem éltük volna át a liberális és averszkánus „választásokat”, ugy bizonyára nem merészt volna egy falusi primár arra a gondolatra vetemedni, hogy efféle hírdetményeket kiaggasson nyilvánosan egy község házára és olyanokat merészeljen leírni, hogy „a siker mindenestre a miénk”, tekintettel a „mai időkre”. Nem kevésbé szomorú a fekete listával való fenyegetőzés sem. A legfájdalmasabb azonban az, hogy a bukaresti lapok nem tudnak arról, mintha ez ellen a fenyegetőzés primár ellen az eljárás megindult volna.

Erdélyi Béla a cellából levelez a bíróság elnökeivel

Forgács Anna gyilkosa a főtárgyalás elhalasztását kéri

Budapest, szept. 25. Erdélyi Béla bünügyének főtárgyalását, mint ismeretes, november 1-ére tüzte ki dr. Schadt Ernő törvényszéki tanácselnök. A hitvesgyilkossággal s egyéb büncelekményekkel vádolt Erdélyi védője, dr. Gáll Jenő mindent megtett, hogy a tárgyalást csak későbbi időpontban tartsák meg, mert ugyanakkor kezdődik Nagy István és társai bünügyének főtárgyalása és Nagy Istvánnak szintén Gáll Jenő a védője. Ezideig azonban a helyzet az, hogy a tanács ragaszkodik a kitűzött dátumhoz, miután úgy látja, hogy törvényes ok a tárgyalás elhalasztására nincs. Erdélyi Béla, aki maga is a tárgyalás elhalasztása mellett van, pénteken levelet intézett cellájából dr. Schadt Ernő tanácselnök-

hoz és abban kéri, hogy ügyének tárgyalását néhány héttel halasszák el.

Méltóságos elnök ur — urja levelében Erdélyi Béla — én nem vagyok törvényűd ember, de érzem, hogy velem

olyasvalami történik, ami amugyis megviselt idegzetemet teljesen tönkretesz. Védőm arról értesített, hogy a törvényszék intézkedése folytán nem lesz abba a helyzetben, hogy a november 7-én kezdődő főtárgyaláson megjelenjen és engem védjen. Ugy érzem, hogy ezzel az én védelmem lenetősége összeomlik és nem leszek abban a lelki állapotban, hogy védekezhessen a bíróság előtt. Inkább ülök néhány héttel tovább ebben a megörjítő vizsgálati fogságban, de védőmhöz ragaszkodom. En vágyódom a független bíróság színe elé, de reszketek attól, hogy meginog a bírói elfogultatlanságba vetett hitem. Esedezem, kegyeskedjék ezt a kereszitet levenni rólam, esedezem, hogy védelmemet az a védő láthassa el, aki egy esztendő óta az én szüleim bizalmából teljeati kötelességet.

Erdélyi Béla a fogház cenzuráján keresztül küldte el ezt a levelet a tanácselnöknek.

Erdélyi Márk, Erdélyi Béla édesapja, ugyancsak felkereste Schadt Ernőt és a maga és a családja nevében kérte, hogy a tárgyalást halasszák el néhány héttel, hogy azokat a nehézségeket, amelyek a november 7-iki tárgyalás során a védelem körül felmerülhetnek, kiküszöbölhessék.

Egyselőre azonban a levél és Erdélyi Márk kérése ellenére sem történt intézkedés a november 7-iki dátum megváltoztatása iránt.

Szereti-e a gyermekét?
akkor Siposnál vegyen neki harlynyát, kötött mellényt és az egész iskola-idényre meg szabadult a gondjaitól.

Szereti-e saját magát?
akkor Siposnál vegyen magának és hozzátartozóinak harlynyát, kötött mellényt, pulóvert, keztyűt, uri és női divat cikkeket, csipkét, szalagot, fehérneműt, aiso-tricouruházatot és mindenféle rövidárut.

Videkről levélileg is rendelhet. Meg nem feledjéért a pénzt is vissza adja

SIPOS - CLUJ
Cal. R. Ferdinand 8. sz. — Telefon 7-20

Az Uj Kelet nagyváradi főkkiadóhivatalának vezetője Blum Zsigmond. Lakik Rimanóczy-u. 4. sz. (I. em.) A lap érdekében történő reklamációk ide intézendők. Mindennemű hírdetések és előfizetések felvételi helve.

Legújabb szörme és női szövetkabátok
eredeti párisi és wieni modellek dus választékban kaphatók a

Mártonffy Testvérek & Co.

szörmenagyáruháznál
Cluj, Piata Unirii No 20.

Olcsó árak Előzékeny kiszolgálás Olcsó árak
Kérjük a közönség szives meggyőződését olcsó áraink felől

Kislakások és irodák részére nélkülözhetlen butordarab

Nappal szék éjjel ágy

Praktikus, kényelmes és elegáns. — Teljesen féregmentes.
1500 lejtől már beszerezhető.
Medgyessy Ferenc autogen hegy., Cluj, Calea Decebal No 74.
Kedvező részletfizetési feltételek

Teljes üzembn az ujonnan kibővített

NERVA SZANATORIUM

Az eddig közbizalomnak örvendő vezető orvosokon kívül sikerült a négyógyászati és belgyógyászati osztály részére neves orvosokat megnyerni. Napi ellátás: I. oszt. 350, II. oszt. 250, III. oszt. 150.

CLUJ Speciális gyógykurák, hizó és fogyaszto kurák, röntgeno- és hypnotherapiál kezelések, mindenféle gyógyfürdők dietikus konyha. — Az igazgatóság

Közgazdaság

A paraffinközpont és a gyertyagyárak kartellje közösen állapítja meg a paraffinárakat

(Cluj-Kolozsvár, szept. 25. Az Uj Kelet tud.) A gyertyagyártás egyik fő nyersanyagát a paraffint éveken keresztül külföldről importálta Románia. A belföldi vegyipar mindinkább tökéletesedett és a vámvédelem is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy olyan gyárpár fejlődjék, mely művészetileg és mennyiségileg is kielégítő paraffinnal látja el a belföldi piacot. S. A. pentru Distribuirea Produselor de Petrol Bucuresti néven ismeretes az a központ, mely a belföldi paraffingyártó gyárpár termékeit forgalomba hozza. Ez a központ, mely ezt az üzletét igazgatóján teljesen monopolizálta, az utóbbi időben állandóan emeli az árakat. Néhány hónappal ezelőtt a 12 lejes vámvédelem mellett a jobb minőségű galiciai paraffin importja 1-2 lejes árdifferenciával lehetővé vált és különösen a kéziüzemmel dolgozó kisebb gyárak vásárolták szivesebben az elasztikus külföldi drut. Az utóbbi időben a külföldi árjegyzések lényegesen emelkedtek, úgy, hogy az árdifferencia ma 10 lejt tesz ki és ezt a körülményt felhasználva a belföldi piac teljes monopoliumra rendezkedik be a Distribuirea.

A Distribuirea törekvését elősegíti az az akció is, amelyet a nagyobb gyertyagyárak kezdeményeztek. Ennek az akciónak ugyanis az a célja, hogy a gyertyakartell és a Distribuirea között egy olyan

platform jöjjön létre, mely a gyertyakartell tagjainak bizonyos kedvezményeket biztosít a paraffin beszerzésénél. Ez a kartell törekvés helyes, ha azt a magasabb cél szolgálja, hogy a termelést szabályozza és a termelés olcsóbbá tétele által a szakmai gyárpárt fejlessze és az árakat konszolidálja. Ennek az akciónak első lépése azonban nem rokonszenves. A kartell ugyanis nem arra törekedett, hogy a Distribuira árredukciókat kezdeményezzen, hanem tette, hogy a Distribuira egy lejes paraffinárrelést hajtsa végre.

Még kritikusabbá vált a helyzet, midőn a kartellbelépés kikényszerítésére a kartellen kívül álló üzemekkel szemben a Distribuira a paraffinárakat 4-5 lejes felárral állapította meg és ily módon ezeknek az üzemeknek versenyképességét teljesen lehetetlenné tette. A kisüzemek ugyanis nem szívesen lépnek be a kartellbe, mert a jelenlegi kontingentálás mellett az az eshetőség áll fenn, hogy egyenlő árak mellett a kereskedők szivesebben vásárolják az évek óta bevezetett nagy gyárak termékeit. A kisiparosokra nézve viszont létkérdés, hogy befolyó pénzen újabb nyersanyagot vásárolhassanak.

Ezen kívül bizonyosra vehető, hogy a kontingentálás és kartell következtében a kisüzemek nagyrészt be kell szűnjenek.

még néhány államnak a példája világosan mutatja, a gyufaárak önkényes dikálásában jutnak kifejezésre.

A hírek szerint a gyufatrösz tárgyalásai a belgrádi pénzügyminiszteriummal már igen előrehaladott stádiumban vannak.

Erdemes végigtekinteni azoknak az államoknak a során, amelyekben a trösztnél már megvetette a lábát. Az első ország, amelynek gyufával való ellátását ez a hatalmas érdekeltség vette a kezébe, Franciaország volt. Az „International Match Corporation” 1927-ben hetvenöt millió dolláros kölcsönt nyújtott a francia államnak öt százalékos kamat mellett ötven évi időtartamra. Ennek fejében ugyanerre az időre megkapta az állami gyufaegyedárusítás bérletét. A második állam, amelynek gyufagyárait érdekörébe vonta, Ecuador. A kis délamerikai köztársaság két millió dollár összegű nyolc százalékos kölcsön ellenében engedte be a svédeknek. Észtország hat millió fontos kölcsönt kapott az érdekeltségtől, míg a lettek nyolcmillió fontot adták bérbe nekik a gyufamonopoliumot. Az „International Match Corporation” legutolsó tranzakciója az ismeretes magyarországi gyufagyártás, amely nagy botrányokra vezetett és több ízben robbantott ki viharokat a magyar parlamentben is. Az ország közgazdasági körében nagy érdeklődéssel várják az ügy fejleményét.

Hölgyek figyelmébe!

Kérjük kötött Costum-kirakatainkat megtekinteni.

ARAK:

Tiszta gyapju Lei 1190.-
 Kaschka gyapju „ 1400.-
 Gyapju Sport „ 1500.-
 Gyapju selyem „ 1800.-

HELIOS
 Harisnya és keztyű-áruház. - Föter 7.

Bukarestbe is be akarják vezetni a földgázt. Bukarestben nagyfontosságú tanácskozások folytak a földgáz bevezetésére. A tárgyalásokon részt vett a bukaresti gázipar igazgatója is és azokat a módzatokat beszélték meg, melyekkel a földgáz bevezetése esetén a városi gázipar gáztartályait földgáz elraktározására lehetne felhasználni. Bukarest már megtette az első lépést a földgáz bevezetésére. Kolozsvár város tanácsa pedig ellenére annak, hogy alig közhajításnyira vannak innen a gázvezetők, ebben az irányban még semmit sem tett. Pedig Kolozsvárra nézve igazán megvalósítás lenna a földgáz bevezetése.

Október 20-ig be kell fizetni a részvényilletékeket. A pénzügyminiszterium adóügyi vezérigazgatósága az 1 százalékos részvényilleték fizetésére vonatkozólag rendeletet adott ki. A rendelet a következőket tartalmazza: A bélyegtörvény 1. §-ának 14. és 7. §-ának 15. cikke értelmében a részvénytársaságok megalakulásuk alkalmával, vagy az alaptőke felemelésekor a törvényben meghatározott időn belül 1 százalékos részvénytőke illetéket és 1 százalékos részvényilletéket kötelesek fizetni. Az illetékeket a megalakulás alkalmával, vagy a tőkeemelés meghirdetése után 3 hónapon belül a részvényaláírás lezárásával egyidejűleg kell lefizetni. Az illetékek be nem fizetése pénzbüntetést von maga után. Mivel sok részvénytársaság ezeket az illetékeket még nem fizette le, a pénzügyminiszterium felhívja az érdekelteket, hogy október 20-ig tegyenek eleget a bélyegtörvény fenti intézkedésének. A fenti időponttól kezdődően az adóhivatalok szigorúan behajtják nemcsak az illetékeket, hanem a törvényben előírt pénzbüntetéseket is.

Iskolás

leányának v. fiának

Iskolás harisnyát
 Iskolás Szvettereket
 Iskolás egyenruhát
 Iskolás egyensapkát
 Iskolás egyenkötényeket
 valamint

Iskolai intézetekben
 előírásos

ágyneműt és fehérneműt
 szolid árakon és tartós
 kivitelben, csak a

Hercules-Áruházban
 Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 12. vásároljon.

Jugoszláviában is terjeszkedik a svéd gyufatrösz

Belgrád, szept. 25. Nagy nyugtalanságot keltettek a jugoszláv főváros közgazdasági köreiből azok a hírek, amelyek az „International Match Corporation” svéd társaság jugoszláv térhódításáról számolnak be. Ez a társaság, amely negyvenöt nagy gyufagyártást egyesít magában, nemrégiben nagyban kezdte vásárolni a jugoszláviai gyufagyárak részvényeit is. Ilyen módon jelenleg már birólkában van az osztrák „Dráva” gyufagyár részvénytöbbsége és az övé a vrboszkói, ruselji és a novivrbasi gyufagyárak majoritása is. Ezekkel a részvényvásárlásokkal a trösztnél már ellenőrzést gyakorolhat az ország egész gyufagyártása felett.

Belgrádban legutóbb igen komoly formában terjedtek el a hírek arról is, hogy az „International Match Corporation”, amely legutóbb, mint ismeretes, a magyarországi gyufagyártást vonta be érdekkörébe, egy hatmillió dolláros kölcsönért folytat tárgyalásokat a pénzügyminiszteriummal. A kölcsön fejében a hírek szerint a pénzügyminiszter bérbe adná a svéd érdekeltségnek az állami gyufamonopoliumot. Megbízható forrásból nyert értesüléseink szerint a svédek hat százalék mellett nyújtanák a kölcsönt, ami az államra nézve igen kedvező kamattal lenne, ennek ellenében azonban a gyufatrösz az állami gyufamonopolium kibérlése révén bővebb rekompenzálna magát. Az olcsó kamat fejében teljeshatalmat kívánnak a gyufagyártás kérdésében és nagyon természetes, hogy ezt, mint Magyarországnak és

Hirdessen az Uj Keletben

TÖZSDE

DEVIZÁK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárás						
Zürich	3185-3190	-	-	-	3180	1108875	13765	64922	192450
Newyork	164-1450	51980	5197250	2560	164	37360	71020	3375	-
London	801-802	252075	252050	12415	801	2182	344	16567	48508
Paris	645-650	203050	2031	-	645	2241	2774	13185	39025
Milano	868-870	271830	2718	13380	865	299	5712	1765300	52312
Prága	490-492	1540	1540	-	490	1700	2104	-	26650
Budapest	905-900	905900	9050	-	2875	-	12378	58808	-
Belgrád	2884-2890	913	913	-	290	-	1248	5680	-
Bukarest	-	316	316	1550	-	108	34850	43150	176
Varó	-	582250	582250	-	1875	6430	7960	2055	61
Bécs	2330-2335	7320	73170	-	2327	8074	-	37830	-
Berlin	3940-3945	12390	12390	-	8938	4367750	16830	47537	-
								80448	-

Száz lej árfolyama: Zürich (uto) 316, Páris 1550, Budapest 34850, Bécs 43150, Prága 20523

Törvény

A közigazgatás egységesítéséről -
 Fordította Dr. PAP JÁNOS

Ara 200 lej

Kapható az Uj Kelet könyvcsatájában - Cluj

A legszebb
 legolcsóbb
 legelegánsabb

nyomtatványokat

megrendelhető a

Cartea Românească
 nyomdai műintézetnél - Cluj
 Calea Dorobantilor No 14-16.

Kérjen árajánlatot

Matild-víz gyógyítja a hurutos betegségeket

ör
 mon

(Berlin, ...
 több drám
 egyik bájo
 „Somorus
 zónsége is
 dis szintár
 szintársulat
 zsidó iró
 első nagy
 be, ahol le
 Osip Dym
 káns, érde
 nemetül, j
 írja költői
 nyilatkozás
 elkeseredé
 vel tünt f
 Jisráél” cí
 Oroszország
 láiban és
 frappáns i
 orosz íróé
 Dymow a
 áldottak kö
 szenvedte á
 lát, látta é
 den fázisát
 csöndes, ga
 matást. A
 sietett a k
 kete százak
 Dymow
 átköltözött
 jiddis iroda
 orientálot
 neki az an
 meggyomlá
 gektól, a
 plántált az
 be. Moritz
 írta első d
 egyetemben
 amelynek n
 és méltány
 szelő társad
 Osip Dym
 sajtó képvis
 héber iroda
 latkozott.
 - Az E
 rolt zsidósá
 dotta az író
 élményelem
 remtsen. A
 most külön
 európai for
 gát és saját
 Ugyanez ál
 mi életére i
 irodalom a
 számu ered
 már nem é
 miniszterci
 ményüket
 művészies
 és a moder
 dese beszéd
 eszmék ter
 Egyesült-Ál
 - Az an
 vannak per
 évfizetek ó
 a zsidó ku
 lan végét. E

ÉRT
 a
 ho
 lá
 le
 di

Külön
 függő

„Mi zsidók örök vándorok vagyunk“ mondotta Osip Dymow, a Berlinbe érkezett kiváló amerikai író

(Berlin, szept. 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Két világrész egyik legünnepeltebb drámaírója, Osip Dymow, akinek egyik bájos és megindító darabját, a „Szomorúságának énekesét“ Erdély közönsége is élvezhette előbb a vilnai jiddis színtársulat, majd az összes magyar színtársulatok előadásában, ez a kiváló zsidó író most Amerikából, sikereinek első nagy stációjáról, visszatért Berlinbe, ahol le akar telepedni.

Osip Dymow az új irodalomnak markáns, érdekes alakja. Negy nyelven — németül, jiddisül, angolul és oroszul — írja költői alkotásait, de első írói megnyilatkozása jiddis nyelven történt. Mély elkeseredéstől fűtött pogrom-történetivel tünt föl, amelyet később a „Sómá Jiszráel“ című tragédiája követett. A cári Oroszország borzalmairól írott novelláiban és drámaiban angyi közvetlen, frappáns igazság tárul fel, mint kevés orosz íróban. Ez onnan van, hogy Osip Dymow a kevés írói meglátással megáldottak közé tartozik, aki a maga testén szenvedte át a szibíriai száműzetés poklát, látta és érezte a zsidóüldözés minden fázisát, kirobbanó brutalitását és a csődös, gazdasági és társadalmi elnyomatást. Az első köze tartozott, aki sietett a külföldet felvilágosítani a „fekete százak“ sötét, véres munkájáról.

Dymow még a háború kitörése előtt átköltözött Amerikába, ahol a modern jiddis irodalom és a jiddis színészet felé orientálódott. Rövid idő alatti sikerült neki az amerikai jiddis szellemi életet meggyomlálnia azoktól az izléstelenségektől, amiket a szenációhajhászás plántált az egész amerikai művészi életbe. Moritz Schwarz zsidó színházának írta első darabjait, majd Schildkrauttal egyetemben új társulatot szervezett, amelynek működését gyorsan fölkarolta és méltányolta az amerikai jiddisül beszélő társadalom.

Osip Dymow tegnap fogadta a zsidó sajtó képviselőit, kik előtte a jiddis és héber irodalom új irányvonalairól nyilatkoztak.

— Az Európából Amerikába vándorolt zsidóság a legjobb uton van — mondta az író, — hogy európai és amerikai élményelemekből kulturális szintézist teremtsen. Az amerikai szellemiségnek most különben az a tendenciája, hogy az európai formák alól felszabadítsa magát és saját kiélésének formáit keresi. Ugyanez áll az amerikai zsidóság szellemi életére is. Az amerikai modern jiddis irodalom az utóbbi években tekintélyes számú eredeti tehetséget termelt ki, akik már nem élnek az európai kelet gettó-reminiscenciáiban, hanem amerikai élményeiket dolgozzák fel jiddis nyelven, művészi felfogásban. A jiddis színház és a modern jiddis sajtó rohamos fejlődése beszédes bizonyítéka a zsidó kultureszmék természetes expanziójának az Egyesült-Államokban.

— Az amerikai zsidóságon belül is vannak persze pesszimisták, akik már évtizedek óta jóslgatják a zsidó élet és a zsidó kultúrának közeli, elodázhatatlan végét. Ez a vég nem nagyon akar kö-

zeledni. Amerikában a feketén látó próféciák ellenére egy nagy, felfelé törekvő iskolai kultúra van, figyelmet érdemlő

literatúra, erős sajtó, jó jiddis színház és egy nagyon élénk hebraizáló mozgalom, amely annak az ifjúságnak köréből indult ki, amely már Amerikában nevelődött.

— Asszimilációs veszedelem? Ez a veszedelem sehol nem kisebb, nem nagyobb, mint egyebütt. Aki a zsidó nápiesség és a zsidó nemzeti eszme jövőjében hisz, az nem fél az asszimiláció mumusától.

Dymow végül megjegyezte, hogy az amerikai intellektusokban erős a vágy

az európai kultur- és életformáknak Amerikában való meghonosítása iránt. Ő maga is a zsidó intellektusoknak ehhez a kategóriájához tartozik. Arra a kérdésre, hogy meddig marad Európában, Osip Dymow nem adott határozott választ. „Mi zsidók, — mondta, — örök vándorok vagyunk“. Ez áll sokkal nagyobb mértékben és mélyebb értelemben azokra a zsidó intellektuellekre, akiket eszmék, kételyek és problémák kergetnek, úznek országról-országra, világrészről-világrészre.

o. g.

Masaryk nem vett részt a pozsonyi szoborleplezésen, mert a magyarokat, németeket és zsidókat nem hívták meg az ünnepségre

Prága, szept. 25. A csehszlovák közvéleményt élénken foglalkoztatja Masaryk elnöknek egy olyan elhatározása, amely élénk világot vet ennek a kivált-ságos államférfiúnak elveire és magatartására.

Szeptember huszonkettedikén Pozsonyban Masaryk Tamás köztársasági elnöknek részt kellett volna vennie, Stefaninnak, a csehszlovák köztársaság első hadügyminiszterének szoborleplezésén. Az ünnepséget a csehszlovák

Nemzeti Tanács készítette elő és úgy csinálta meg a szoborleplezés programját, hogy abból mellőznie a német, magyar és a zsidó nemzetiségű lakosságot, holott Pozsonyban ezek az összlakosok, még a csehek és szlovákok csak a köztársaság megalakulása óta telepedtek a városba és a lakosságnak alig egy harmadát alkotják.

Masaryk elnök, akit a Nemzeti Tanács meghívott és akinek a szoborleplezés aktusát kellett volna végrehajtania,

nem fogadta el a meghívást. A köztársaság elnökének visszautasítását nyílt demonstrációnak tekintik a csehszlovák Nemzeti Tanács kisebbségellenes magatartásával szemben.

A szociáldemokrata sajtó azonban úgy véli, hogy Masaryk nemcsak emiatt vonakodott részt venni az ünnepségen, hanem azért is, mert barátját és bizalmasát dr. Benes külügyminisztert nem hívták meg a szoborleplezésre.

Az ellenzéki lapok szerint Victor Antonescu ismét üres kézzel tért vissza Párisból

A kormány szerint viszont a kölcsön megvan csak a jogi formalitások vannak hátra. 36 millió lejbe került a parlament júliusi rendkívüli szessziója

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Október 15-ike veszedelmesen közeleg. Az alkotmányos rendelkezések értelmében a kormánynak ezen a napon meg kell nyitnia a parlament rendes őszi ülészakát és természetesen be kell számolnia a kölcsöntárgyalások legújabb fázisáról. Azaz, hogy helyesebben: a júliusi rendkívüli szesszió megszavazott törvényeknek megfelelően be kell számolnia, hogy: 1. Megkötötte és lekötötte végleg a 250 millió dolláros kölcsönt. 2. Felvette a kölcsön első részletére esedékes 20 millió dolláros előleget. 3. Áttörte az emissziós plafont és újabb bankjegymennyiséget hozott forgalomba az ország hitelszükségletének megfelelően.

Nincs miről beszámolnia a kormánynak

Minden jel arra mutat azonban, hogy október 15-én a kormány sem a kölcsön megkötéséről, sem a plafon áttöréséről, sem pedig az előleg felvételéről nem fog beszámolhatni. Az a már-már idegekre menő bizonytalanság, amely a kölcsönt és egy hónap óta körülveszi, még mindig vígan tart. Legutóbb Victor Antonescu a kölcsöntárgyalások eme örökké utonlévő követének párisi tárgyalásaihoz fűzött vérmes reményéseket a kormány. Victor Antonescu most hazatért. Ez a hazatérés elegendő volt ahhoz, hogy liberális körökben ismét határtalan bizalommal tekintsenek a kölcsön kilátásai elé. Egyes verziók szerint Victor Antonescunak sikerült mindent elrendezni Párisban, a megállapodás Ro-

mánia és a külföldi pénzcsoportok között létre is jött, most már csupán az egyezés megkötésének jogi formái volnának hátra, amelyeknek elvégzésére Bratianu Vintila, Rosenthal, Savulescu és Ottulescu külügyminisztériumi jogtanácsosokat delegálta. Ugyancsak kormányverziók állítják, hogy október 15-én Bukarestbe jönnek a külföldi kölcsönt nyújtó pénzcsoportok képviselői, hogy a végleges szerződést aláírják.

Üres kézzel jött haza Antonescu

Ezek szerint tehát a parlament megnyitására a kormány csakugyan prezentálni tudná a törvényhozó testületnek, de elsősorban az ország gazdasági életének esztendőök óta szomjuhozott külföldi kölcsönt. A bukaresti lapok jelentései szerint azonban a helyzet távolról sem olyan biztató, mint amilyennek azt a kormány feltűnteti. A „Curentul“ szerint Victor Antonescu ezúttal is üres kézzel tért haza Párisból, mert a külföldi pénzügyi körök egész sereg új feltételt támasztottak, amelyeknek teljesítése hosszabb előzetes tárgyalásokat és megbeszéléseket igényel. Az „Adeverul“ értesülése szerint a kölcsön visszafizetésének biztosítására a külföldi bankárok a RMS bevételeinek egy tekintélyes, mintegy 7-8 milliárd lej kivevő részét ki akarják venni az állam kezeléséből. Ez az összeg egyenesen erre a célra létesítendő, úgynevezett „Törlesztési pénztárba“ folya be, amelyet a külföldi tőke képviselői vezetnének. Ezenkívül kéri a külföldi bankárok, hogy a Banca

Nationala ügymenetét is kontrolálhassák.

36 millióba került a kölcsön júliusi bejelentése

A bukaresti lapok nem tartják kizártnak, hogy Bratianu Vintila ezeket a feltételeket is el fogja fogadni, csak hogy kormányon maradjon. Mindenesetre azonban az új feltételek megvitatása újabb időt követel ezért a bukaresti lapok egyhangú véleménye szerint december előtt szó sem lehet a kölcsön perfektuálásáról. A lapok egyébként is emlékeztetnek arra, hogy Bratianu már júliusban bejelentette a képviselőházban tartott beszédében, majd az „Universul“-nak adott nyilatkozatában, hogy a kölcsön meg van kötve. Ezen a jogcímen hívták össze a Parlament rendkívüli szesszióját is júliusban, hogy ez ismeretes törvényjavaslatokat megszavazzák. Most azonban már kétségtelen — írja a „Curentul“, hogy az egész júliusi maskarában nem volt egyéb, mint közönséges misztifikáció, amely nem kevesebb mint 36 millió lejbe került az államnak. A képviselőknek és szenátoroknak ugyan fejenként csak háromezer lej napidíj járt volna. Bratianu Vintila azonban nagylelkűen 32 ezer lejt fizettetett ki. Ebben az időben az államkassza teljesen üresen állott és a pénzügyminisztérium kénytelen volt a speciális célokat szolgáló Casa Depuneri-től a szükséges összeget kölcsönözni. Mindez — írja az „Adeverul“ — a takarékos Bratianu Vintila pénzügyministersége alatt!

ÉRTESITEM

a nagyérdemű vásárló közönséget, hogy PÁRISI ÉS LONDONI bevásárlási utamról visszaérkeztem és a legújabb őszi és téli divatujdságokat beszereztem.

Külön osztály szőnyegek, függönyök, garnitúrák és butorkelmékben.

Kérem kirakataim szives megtekintését.

TELEFON 4-79

SZABÓ JENŐ

CLUJ-KOLOZSVÁR.

Raktárra érkeztek

angol, francia, kabát- és kosztüm-szövetek, ruha kaschák, divatselymek és Scharmouzok. Férfi öltöny és kabát-szövetek dus választékban!

Külön osztály szőnyegek, függönyök, garnitúrák és butorkelmékben.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánág zsidóság naplapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utannyomását csak forrás megjelölésével engedjük meg.

— Magkapta Janovics Jenő a kolozsvár-nagyvárad párhuzamos játszási engedélyt. Bukarestből jelentik: A kolozsvári Magyar Színház társulatának nagyvárad párhuzamos előadások tartására vonatkozó ügyében új döntést hozott Lapadatu színházi vezetői miniszter. A korábbi rendelkezéssel ellentétben megengedte a miniszter Janovics Jenő dr. igazgatónak, hogy társulatával egyidőben tarthasson előadást a két városban. Az erre vonatkozó engedélyt Janovics dr. megbízottjának ma ki is kézbesítették.

— Dr. Korányi Sámuel halála. A hunyadmegyei zsidóság egy erdélyiszerte széles körökben ismert vezéregyhényiségének tragikus haláláról számol be a mai postával hunyadmegyei tudósítónk. Dr. Korányi Sámuel marosillyei körorvos, a döbbenetes tragédia szerencsétlenül áldozata, aki 47 éves korában, f. hó 18-án halálos kimenetelű agvszélhűdés következtében váratlanul kidőlt az óók sorából. Az e hó 20-ikán megtartott temetésre fájra, nemzetiségre és felekezetre való tekintet nélkül soha nem tapasztalt általános részvét mellett folyt le. Fischer Gyula dévai kerületi főbíró, dr. Rapaport Lipót a marosillyei hitközség elnöke, Weimann Sámuel rabbi, helyettes, dr. Robu dévai vármegyei főorvos megrendítő szavakkal búcsúztatták el a halottat. Dr. Korányi Sámuel halála pótolhatatlan veszteséget jelent a hunyadmegyei zsidóság társadalmi életében, de hatalmas írt hogy maga után váratlan halál az erdélyi zionista mozgalomban, amelyben éveken keresztül fáradhatatlan energiával és ál-

Jön a Select-mozgóban

dozatkészséggel vett részt. Halálát orvogy felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül osztatlah részvét-tel gyászolja.

— A dán szociáldemokraták egy mandátumot hódítottak a felsőházban. A dán íelsőházat közvetve választják: négyvépéknént a tagok fele kilép és az általános szavazással választott elektorok választják meg a képviselőket. A szeptember 14-én megválasztott elektorok pénteken megválasztották a képviselőket. Huszonnyolc képviselő mandátumáról döntöttek. A pártok erőviszonya általában változatlan marad, nem számítva, hogy a mérsékelt baloldal vesztett egy mandátumot, a melyet a szociáldemokraták kaptak meg. A mandátum elnyeréséhez 57 szavazat szükséges. Tekintettel arra, hogy a német schleswigi párt csak 27 elektort tudott megválasztani, a pótválasztások után sem lesz a Landtingnak német képviselő tagja.

— Betört a belgrádi alpolgármester fia, Belgrádból jelentik: Az elmúlt éjjelel a rendőrség letartóztatott egy fiatal embert, aki egy nagy hermeszülthe akart betörni. A rendőrségre vitték, ahol megállapították, hogy Kosanovic, belgrádi alpolgármesternek a fia. Beismerte a tettet és elmondotta, hogy nárisi utáához akart pénzt szerezni.

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

— Négy hét múlva kitor az osztrai bányamunkások sztrájkja. Az osztrai-karváni szénkerület munkássága mozgalmat indított a kollektív szerződés bérfeltételeinek megjavítása iránt. A közmunkaiügyi minisztérium közvetítési kísérlete tegnap szakadatlan tanácskozás után eredménytelenül félbeszakadt. A tárgyalások lezárása előtt a munkaadók írásban ismertették feltételeiket és megállapították, hogy koncessziókra csak abban az esetben hajlandók, ha a munkásság két fontos elvi feltételt teljesít. Az egyik az, hogy az eddigi kéthetenkénti kifizetések helyett négyhetenként fizetik ki a munkásságot, a másik pedig az, hogy a munkásság lemond a szombati napért eddig fizetett kiülönpótlékért. A bányamunkások ezeket a feltételeket elfogadhatatlannak minősítették, miúthogy ez általános visszaesést jelentene a jelenlegi kollektív szerződés feltételeivel szemben. A bányamunkások okvetlenül szükségesnek tartják az 1923. évi kollektív szerződés bérfeltételeinek megjavítását, mert számadatok bizonyítják, hogy az élelmiszerek árai az óia fokozatosan megdrágultak. A bányamunkás megbízottak vasárnapra összehívták az összes bányászszervezetek bizalmi férfainak konferenciáját, amelyen azt a javaslatot terjesztik elő, hogy a kollektív szerződést négy hétre mondják fel és amennyiben ezalatt az idő alatt nem sikerülne megegyezni, a hét múlva minden külön megbízás nélkül mondja ki a sztrájkot a bányamunkásság vezetősége.

— Felmentették Boerescu ezredest, Kolozsvár volt rendőrprefektusát Boerescu ezredes, kolozsvári rendőrprefektussága idején, a Cuda-család esküvő után intim családi összejövetelt tartott a Newyork-szálló éttermében. Amint általában szokásos, az esküvői bankett cigányzenés mulatsággal végződött. Abban az időben szigoru osztrómállapot volt Kolozsváron s különösen a diákvargások miatt a legszigorubbban ellenőrizték minden hangos mulatságot. Boerescu rendőrprefektus, midőn a násznép a legpompásabb mulatott, megjelent a Newyork étteremben és az egész társaságot a

LYA PUTTY

rendőrségre vitte. A szokatlan eset miatt a család hivatalos hatalommal való visszaélés címén feljelentést tet Boerescu ezredes ellen. A kolozsvári törvényszék ma tárgyalta ezt az ügyet, Boerescu a kihallgatás során kijelentette, hogy ő új ember Kolozsváron, nem ismerte az itteni viszonyokat, de midőn a rendőrségen megmagyarázták neki, hogy itt családi összejövetelről van szó, nyomban sáimálkozását fejezte ki a történet fölött. A vádló nem jelent meg, a törvényszék az érvelest elfogadta és Boerescu ezredest felmentette.

— Párisban nemzetközi tolvajbandát fogtak el, mely főként diplomaták fosztogatásával foglalkozott. Párisból jelentik, hogy az ottani rendőrség hosszú szas megfigyelés és nyomozás után letartóztatott egy kilenc tagu bandát, amely főleg a külföldi diplomáciai képviselők fosztogatását tűzte maga elé célul. A tolvajbanda kilenc tagja közül csak egy francia állampolgár. A vezér elegánsan öltözködő szerb filatember volt, a banda hat többi tagja is szerb nemzetiségű és a kilencedik, hogy a nemzetköziség teljes legyen: lengyel. A banda számos betörést és lopást követett el a külföldi diplomaták lakásaiban. Így többek között Ossucki csehszlovák követ feleségének az ékszereit is ellották.

A nők nevettek

mikor azt mondtam nekik, hogy megtaláltam a módot, hogy a rizspuder egész nap megmaradjon az arcon és hogy megszabaduljanak a fénylő orrtól... most pedig rajtam a sor, hogy nevessek, mert nekik még mindig fényes az orruk.

Elsőzben, mikor azt mondtam barát-nőimnek, hogy egy asszonyok lapjában olvastam egy receptet arról, hogy mindenféle puder egész nap megmaradjon az arcon és hogy megszabadulhassanak a fénylő orrtól, nevetni kezdtek és mondták: „Ne beszélj butaságot!” De ez nem akadályozott meg, hogy meg ne próbáljam és most én nevetek, amikor nekik még mindig fénylik az orruk és kénytelenek minden pillanatban arcaikat puderezni. Az újság receptje azt mondja, hogy egy kis tejszínhabot el kell keverni a kedvelt rizspuderrel. De ehhez az elkeveréshez különleges készülék szükséges. Érdeklődésemre megtudtam, hogy készen kaphatom a rizspudert tejszínhabbal elkeverve, tuoományos módon, a helyes arányokban, a

TOKALON puder név alatt. Erre azonnal használtam Tokalon pudert. A Tokalon puderben levő tejszínhab emellett megakadályozza azt, hogy a bőr kiszáradjon, hogy ennek folytán ráncok, vagy egyéb fogyatékoságok keletkezzenek a bőrön, sőt szép, üde bársnyos kinézet kölcsönöz a bőrnek. Sok barátom mondta: „Mily csodálatos tejtöte van magának, hogy hogyan szerezte?” Válaszul elmosolyogtam magam és arra a napra gondoltam, mikor megmondtam nekik, hogy mit kell tenni és mikor „ők nevettek rajtam”. Napjainkban a bőr és a teint szépsége annyira szükséges a nőknél, hogy mindig fiatalnak lássák, hogy nem szabad megrettennie valami újnak a megpróbálásától.

Jegyzet. A gyártás alatt a Tokalon Puder, a rizs puder, tejszínhabbal egy szabadlevegőjű téren megy keresztül. E művelet alatt a puderből 25 százalék esik le, ami nem is lesz többé használva, annak ellenére, hogy előbb jói megőröltett és a legfinomabb szitákon ment keresztül. A megmaradó pudert, t. i. azt, amely a levegőbe porzik, összeszedik és ez adja a Tokalon pudert. Ime, ezért oly láthatatlan a Tokalon puder és ezért tapad olyan jól.

A Tokalon puder két formában kapható, a „FASCINATION”, mely csaknem láthatatlan és a „PETALLA” Tokalon puder, mely nagyon tapadós azoknak való, akik kissé zsirosan szeretik a pudert.

A Tokalon Puder kapható még tömör formában, elegáns fémdobozokban minden árnyalatu tartalékdarabokkal.

Jegyzet. A Tokalon Puder a Tokalon Cox gyártmánya, Párisban, kapható gyógyszerárakban, drogériákban és illatszertárakban. A Tokalon Puder „PETALLA” vagy „FASCINATION” kapható rendes dobozban 80 lejért. Nagyobb doboz dupla tartalommal 120 lej. Kompakt Tokalon Puder fémdobozban 100 lej, tartalék 50 lej. Ahol nem kaphatók, ott a pénz postautalványon küldendő: Parfumeria Elitei Bucuresti, Calea Victoriei 39, vagy a kolozsvári képviselőjéhez: Maxm. Somogyi. Cluj, Calea Traian 15.

— Halálugrás a hatodik emeletről. Berlinből jelentik: A Leipziger Platz-on lévő Wertheimer-féle uruház hatodik emeletéről, illetőleg az ezen az emeleten lévő kerti vendéglő terraszáról tegnap délben levetette magát Ottilia Kahl, egy Friedrich Strasse-i nagy kereskedőnek a felesége. A szerencsét-

SCHARLOTTE

len asszony pontosan egy arra száguldo automobil sárhányóitá érintve vágódott el a kövezeten. A gyorsan előhívott mentők már csak a beállott halált konstatálták. Ottilia Kahl asztalán ott maradt a készitáskája, amelyben 2 levelet találtak. Az egyik levél a férjének, a másik pedig Ernst Wertheim-nak, a Wertheim-uruház egyik társtulajdonosának szólt. A szerencsétlen asszony öngyilkosságának állítólagos oka az, hogy halálosan szerelmes volt Wertheimbe, aki az utolsó hónapok folyamán szakított tragikusvégű szerelmesével.

— Tizenöt ezer dollár egy hatvan szál. Éngéret elárverezett toalettasztalka titkos fiókjában. Bécsből jelentik: Fest Ferenc bécsi magánhivatalnok felesége, születésnapja alkalmából, meg akarta lepni, de miúthogy a szükséges pénzzel nem rendelkezett, elhatározta, hogy titokban eladja a lakásuk egyik örskaságát, egy ütött-kopott toalettasztalkát. Az asztalka elküldt az aukciós embe, ahol elárverezték hatvan szillingert. Boldogan sietett az asszony egy ültetbe és megvásárolta férjének az obligát műtájképipát díszes dohányszakcskóval születésnap aján-

dékul. A férj örült az ajándéknak, esupán akkor hült el, amikor megtudta, küi sarkonfordult és meg sem állt a hogy a tájképipa és a dohányszakcskó toalettasztalka árából került ki. Szó nélkül rendőrség, ahol elmondta, hogy egész apai örökségét, kerek tizenöt ezer dollárt abban a toalettasztalkában őrzött az egyik titkos fiókban, amelyet a felesége gyanútlanul eladott, hogy a pipát megvehesse. A rendőrség megindította a nyomozást és hamarosan sikerült is ráakadni a zasztalka egy asztalosnál, akihez új tulajdonosa vitte el rendbehozni. Az asztalka fiókjában pedig hiánytalanul megtalálták a tizenöt ezer dollárt, a melyről mindeddig a férjen kívül senki sem tudott.

— Erősen megrongálódott a Krassin jégtörő. Berlinbe érkező moszkvai jelentés közli, hogy azok a hatalmas jégtömegek, amelyekkel a Krassin jégtörő az Amundsen felkutatására végzett cirkálásai alkalmával találkozott, a hajót súlyosan megrongálták. Nagy mennyiségű víz tódult be a hajóba. Ha a legővségnek nem sikerült kijavítania a jégtörőt, ugy az kénytelen lesz a jég között eltűnni a telet.

— Emésztési gyengeség, vérszerzés, lesoványodás, sápadtság, mirigybetegek, bőrkütiések, kelések, furunkulusok esetinél a természetes „Ferenc József” keserűvíz szabályozza a belek annyira fontos működését. Az orvosi tudomány számos vezérférfia meggyőződött arról, hogy a varlodi Ferenc József víz hatása mindig ünnönd bevalik. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Üzletáthelyezés!

Róth cipésmester üzletét
Unió-u. 9. sz. alá helyezte át

Szerda, 1928 szeptember 26.

Szinh

A M

Kedd: A

6-ods

szám:

Szerda: D

der I

nébber

kal: 5

szám:

Csütörtök:

trió.

Ibolya

(Pre

Péntek: I

Szene

rette.)

6. sz

Szombat

gépöl

olcsó

Szombat

Hawa

donsá

trió.

Vasárnap

rette-u

Kond

Tompa

Mérsé

Vasárnap

röben.

Szene

Hawa

Sz. 4

Vasárnap

rev-u

Bérlés

Hétfő: I

Öreges

(A Ha

bérlés

A műsor

gyei előre

életán 6

Zongor

valam

legolc

Leguj

álland

Ki

zeneműsz

A hawai

lőllépe. H

rom tagból

ló világhír

Színházban

van a vár

azokra az

dukciókra,

valósággal

lágvárosain

ris, Berlin,

taposlt a

Eredeti, ha

meretlen ha

zene éneke

zónséget sz

két kis egy

szinre fog

tén fog já

ken, szomb

hétfői lesz

szerződésük

litia.

Elsodort

tól nyolcna

háznak. Ez

olyan vilá

nak, amilye

ködtette K

lág legtöké

sodort emb

sor a filme

ber kezdi n

zus fimalkot

a kolozsvár

házban. M

kuturális cé

helyek árai

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Kedd: A Régi nyár. (Operette-ujdonság 6-odszor. Bérletszűnetben. Sorozatszám: 34.)

Szerda: Drótostót. (Lehár operette, Kondor Ibolya, föllépésével. Bérletszűnetben. Esti előadás mozihelyi árakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 35.)

Csütörtök: I. Vágóhid. II. Hawai néger trió. III. Kecskeméti. (Kondor Ibolya föllépésével.) IV. Hawai trió. (Première bérlet 6 sz. Ssz. 36.)

Péntek: I. Mikri. II. Hawai trió. III. Szenes legény, szenes leány. (Operette.) IV. Hawai trió. (Napi bérlet 6 sz. B) Ssz. 37.)

Szombat délután 6-kor: Mesék az írógépről. (Operette-ujdonság. Nagyon olcsó mozihelyi árakkal. Ssz. 38.)

Szombat este 9-kor: I. Bakterház. II. Hawai néger trió. III. Lux. (Ujdonság először.) IV. Hawai néger trió. (Napi bérlet 6 sz. C) Ssz. 39.)

Vasárnap fél 4-kor: Éva grófnő. (Operette-ujdonság. Karácsonyi Lilivel, Kondor Ibolyával, Sólyom Győzővel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral. Mérsékelt helyi árakkal. Ssz. 40.)

Vasárnap 7-kor: I. Bucskóné leánykérőben. II. Hawai néger trió. III. Szenes legény, szenes leány. IV. Hawai néger trió. (Bérletszűnet. Ssz. 41.)

Vasárnap 9-kor: Régi nyár. (Operette-ujdonság. Kondor Ibolyával. Bérletszűnetben. Ssz. 42.)

Hétfő: I. Bubájtal. II. Hawai trió. III. Öregesen rangosan. IV. Hawai trió. (A Hawai trió bucsuföllépése. Napi bérlet 7 sz. A). Ssz. 43.)

A műsorra tűzött összes előadások jegyei előre válthatók d. e. 9-től 1-ig és délután 6 órától 9 óráig.

Zongora és hegedűiskolák
valamint az összes gyakorlatok
legolcsóbban kaphatók!!
Legújabb szobnel-szebbségerek
állandóan raktáron vannak
Király János
zeneműszaküzletében Cluj, Főter 15. sz.

A színháziroda közleményeivel.

A hawaii világhírű néger társulat föllépése. Holnap este kezd meg a három tagból álló hawaii szigetektől való világhírű művésztrió a Magyar Színházban föllépéseit. Valóságos láz van a városban. Mindenki kíváncsi azokra az exotikus, páriát ritkító produkciókra, amelyekkel ez a társaság valósággal elbűvölte Európa nagy világvárosainak közönségét, London, Páris, Berlin, Bécs, Bukarest közönsége tapsolta a hawaii triót elragadtatással. Eredeti, hamisítatlan dzsessz nálunk is meretlen hangszerek, hawaii táncok, zene énekek fogják két órán át a közönséget szórakoztatni. S minden este két kis egyfelvonásos ujdonság is színre fog kerülni. A hawaii-trió öt estén fog játszani: Csütörtökön, pénteken, szombaton, vasárnap és hétfőn. A hétfői lesz a bucsuföllépésük, mert szerződésük őket Amsterdamba szólítja.

Elsodort ember. Október 2-től, keddtől nyolcnapos szünete lesz a színháznak. Ez alatt a nyolc nap alatt olyan világszenzációja lesz a színháznak, amilyen még sohasem gyönyörködtette Kolozsvár közönségét. A világ legtekélyesebb filmóriását az Elsodort embert fogják vetíteni. A műsora a filmek királya, az Elsodort ember kezd meg kedden. Ezt a grandiózus fimalkotást egy hétig fogja láthatni a kolozsvári közönség a Magyar Színházban. Miután a mozielőadásokkal kulturális céljai vannak a színháznak, a helyek árai nagyon olcsó lesznek. Elő-

Nagyanyáink valamikor régen
Csak barchet-nadrágot hordtak kemény téiben.
Ma azonban már csak **selyemnadrág** járja,
Amit olcsón kaphat

Harisnyaházba'

Calea Reg. Ferdinand (Kishid mellett)

Szenzációs árleszállítás!

A világirodalom legjelesebb alkotásai féláron
Finom papír, gyönyörű nyomás, izléses kiállítás. Kevés pénzért egy egész könyvtárat rendezhet be.

Arjegyzékünk a bolti árat, másodsorban a szept. 20-ig érvényes olcsó árainkat tünteti fel

Külföldi írók	Klasszikus irodalom
Baillon: Egy jó Marika története 136'— 68'—	Andersen meséi (Három kötet) 1020 408
Bjelij: Az ezüst galamb 238'— 119'—	Apuleius: Az aranyzámor 272'— 136'—
Carco: A hurok 136'— 68'—	Bashkirtseff Mária naplója 170'— 68'—
— Kokain 153'— 68'—	Chamisso: Schiemil Péter csodálatos története 306'— 136'—
Cocteau: A párisi fiú 136'— 68'—	Dickens: Nagy kárakozások. (Két kötet) — 680— 340'—
Conrad: Félvér 170'— 85'—	Flaubert: Három mese 85'— 34'—
— Az arany nyíl 272'— 135'—	— Érzelmek iskolája 408— 204'—
— Az árnyékvonal 153'— 68'—	— Szent Antal megkísértetése 238'— 102'—
Curwood: Afrikasember 85'— 51'—	Gobineau: A renaissance 170'— 85'—
— Kazan, a farkaskutya 85'— 51'—	Goethe: A napló (Kosztolányi Dezso fordítása) 510'— 238'—
D'Annunzio: Sziklák szüzei 187'— 85'—	Kropotkin: A francia forradalom. Két kötet 612'— 306'—
Duchêne: Szeretni, sirni, meghalni 187'— 95'—	— Ugyanaz (Olcsó kiadás) 253'— 102'—
France: Virágzó élet 204'— 102'—	Meredith: Az önző (Két kötet) 748'— 340'—
Gautier: Maupin kisasszony (2 kötet) 272'— 136'—	Reade: Oltár és tüzhely (Két kötet) — 748'— 340'—
Gorkij: Az Artamonovok 238'— 123'—	Toisztój: Ifjúságom regénye. (Kőve) — 476'— 238'—
Hamsun: Lyngre szerkesztő 153'— 74 80	
Hauptmann: Fantóm 136'— 68'—	
Hesse: Sziddhártha 136'— 68'—	
Hugo: Izlandi Hán 340'— 170'—	
Jammes: Három külföldi leány regénye 136'— 68'—	
Kisternaeckers: Váltott előfogattal — 136'— 68'—	
Koenig: A szent palota 272'— 68'—	
Lindberg-Dovlette: Viola 153'— 75'—	
Löns: Az ordac 187'— 95'—	
— A két arc 221'— 109'—	
Michaëlis: Hét nővér 85'— 41'—	
Mistler: A múlt szerelme 136'— 68'—	
Négyek regénye — 238'— 119'—	
Norris: Az örvény 340'— 170'—	
Rachilde: A nőstényfarkasok lázadása — 272'— 136'—	
Régnier: Aki félt a szerelemtől 187'— 95'—	
Renard: Lerne doktor, a kisisten 187'— 95'—	
Rosny: A föld halála 187'— 95'—	
Spunda: A halottbűvölő 170'— 85'—	
Strobl: Kísérlet az ingoványban 272 236'—	
Unamuno: Ez aztán a férfi 136'— 68'—	
Vautel: A piébános ur meg az újgazdagok — 136'— 68'—	
— Önagsága nem akar gyereket 85 41'—	
Véber: Pompadour kalandja 170'— 85'—	
Wells: Beaby — 85'— 54 40	
— A tengeri tündér — 85'— 54 40	

Málnási SICULIA gyógyviz
az összes hasonló gyógyvizek közt a leghatásosabb.
köhögést, rekedtséget, torok, gége-hurut tüneteit enyhíti. A gyomoré est és nyomást gyökeresen megszünteti. Epebántalmaknál kiváló. — **Kapható mindenütt**
Központi elárusítás: Oradea, Strada Saguna No 17.
Főlerakat Clujon Klein S.-nél, Str. General Dragalina No 27.

adások kezdete félnegy, félhat, fél-nyolc, féltiz.
Mesék az írógépről mozihelyi árakkal. Szombaton 6 órakor a legnagyobb sikerű operettujdonság egyike, a Mesék az írógépről kerül színre mozihelyi árakkal.
Éva grófnő délután. Vasárnap fél-négy órakor az idej évad óriási sikerű operettujdonsága, az Éva grófnő kerül színre Karácsonyi Ilivel, Kondor Ibolyával, Kum Magdával, Sólyom Győzővel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral, Leőveyvel, Selmecczivel, Olasz Laiossal. Ez lesz a népszerű operettujdonság első mérsékelt helyi előadása.

Hölgyeim! Bécsi és párisi modell
kalapok
már 200 lej. Fehérnél St. Memorandului től kaphatók (Unió) 21 Redout
Női- és férfi-kalapok javítását rövid idő alatt eszközölöm
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Hirdessen az Uj Keletben
OOOOOOOOOOOOOOOO

APRÓHIRDETESEK
Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelítség levelet csak úgy továbbítunk, ha portó belyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej. előfizetőknek 150 lej.

Nevelőt keresek
15-17 éves gyermekek részére. ki Geromilt Rischonimokkal korrekció, bir tantani, valamint polgári iskolák vizsgájára előkészíteni. Bizonyítvány másolatok, valamint tiszteletdíj igényel megjelölésével azonnal beküldendő Brod Bencehez Simleu-Silvaniei. 1116

Finanszírozót keresek
egy millió lej, vagy ennek megfelelő bankgaranciával elsőrangú biztos, jól jövedelmező meglévő vállalat. — „Rentabilis” jelíggel a kiadóba.

Gyermekkosci
és játéktárgy azonnal szállít a legolcsóbban gyermekkosci, gyermekbicikli és háttáskákat. **Matta Iános** Oradea, Str. Anonima No. 1116

Amerikába kisegítő
nem azon intelligens izr. uriembert, kivel megtetszés esetén házasságot kötnek. Leveletet „Arva” jelíggel a kiadóba. 1130

Gyakorlott fiatal üvegező segédet
felvesz a **Hunwald**
cég Str. Vlahuța (Bolyai-utca) 3. sz. Ugyanott tanulók is felvételt kaphatnak.

Kiadó egy szépen burtozott szoba
egy vagy két személy részére, Str. Surdă 5. (v. Kiss-utca).

Kiadó egy burtozott
szoba teljesen kiöbörjartu szoba turesen is. Ötvös-utca 12, emelet.

Bécsbe és Csehszlovákiába
utazom október közepén, Mindennemű megbízást rendkívül olcsón vállalok. Referenciákat az Uj Kelet szerkesztőségére szolgálok. Megkereséseket „Bécs” jelíggel a kiadóba.

Intelligentes izraelitiches Mädchen
in der deutschen Sprache perfect, sucht Stellung in besserem Hause zu 1-2 grössere Kinder auch auf dem Lande, gefil. Angebote sind zu richten an Frä. Leuchter, bei Dux. Spiritusfabrik, Iclodul-Mare, judet. Soinoc-Doboca.

Intelligentes izraelitiches Mädchen
in der deutschen Sprache perfect, sucht Stellung in besserem Hause zu 1-2 grössere Kinder auch auf dem Lande, gefil. Angebote sind zu richten an Frä. Leuchter, bei Dux. Spiritusfabrik, Iclodul-Mare, judet. Soinoc-Doboca.

SZABÓ IMRE
történelmi regénye
AZ UNIOSSO MAGYAR
megjelent
könyvalakban
A számozott példány
ára 120 lei.
Megrendelhető az Uj Kelet könyvtárában, Cluj, Str. Baroa L. Pop No. 10.

Művész perzsaszőnyeg
szüvött gobelin, karamini függöny, kültöldi fonalak, szővegek, képek legolcsóbb beszerzési forrása.
SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. E. Ctorgara (Uri-utca) 14.

A NYOLCADIK CSODA

Irta: A. S. M. HUTCHINSON

Edward magamagában elhatározta tehát, hogy nincs a világnak hatalma, mely őt arra kényeszeríthetné, hogy ezzel a kalappal a fején, ezen a sugó-bugó és ellenszenves tömegben keresztül haladjon. El volt határozva kitartani egész zárórágig a helyén. Még egy feléje tartott revolver sem tudta volna eltántorítani ettől az elhatározásától.

— Azt hittem, — szólalt meg Clarry egy végtelen pauza után, mely alatt két izben is pendített rá egy távozni készülő mozdulatra, melyet azonban mind a két izben visszautasított Edward, — azt hittem, csónakázni fogunk!

Edward azonban ezt is és a többi erre vonatkozó kérdéseket is csak egy határozatlan morgással illette. Clarry mindezeket tűrte, addig, ameddig az ilyesmi egy nyolcadik világsodától várható, sőt mondhatnám, még tovább. Ekkor azonban metsző hidegséggel mondta:

— Tényleg nagyon szeretném tudni, hogy mi van ma délután veled? Volnál talán olyan jó és közölnöd velem.

— Kérlek, nagyon szívesen, ha parancsolod — mondta Edward sértődötten. Enbiz ezzel a kalappal nem megyek veled a folyóhoz, az az egy biztos.

Az egész kertben nem volt egy rózsaszem még megközelítően sem olyan piros, mint az a pirosság, amely most a nyolcadik világsoda arcán előlött.

— Ugy — mondta a nyolcadik csoda; körülbelül egy évvel később még hozzátette: — azt hittem, hogy nincs valami rendben.

— Nálam minden rendben van — válaszolta Edward. S az összes krémfagylaltok közül, amit a kertben köröskörül fogyasztottak, nem volt egyetlen egy krémfagylalt sem, amely megközelítően oly fagyos lett volna, mint az a hidegség, amely most a nyolcadik világsoda ajkán elindult szóból előradt.

— Nagyon köszönöm — mondta a nyolcadik világsoda.

Ezután Clarry felemelkezett és fagyos méltósággal mintegy vándorló sószlop haladt el a tömött asztalok mellett. Edward „megadta neki a magáét”, (ahogy Edward kifejezte magamagát) és örült, hogy „megadta neki” és teljesen közömbös volt számára, még ha most két tucat kalap is látható a fején.

Ezután visszautazott vele a vonaton és elkísérte a ház kapujáig s egész idő alatt nem szóltak egy szót sem. A kapu előtt azt mondta Edward: „A viszontlátásra”. „A viszontlátásra”, mondta a nyolcadik világsoda is és elfordult.

— Igen — mondta Edward csak egy mellekesen, — azt hiszem, holnap nem jövök el a lunahot.

— Ja igen, — csak egy mellekesen, — most jut eszembe — mondta Clarry szelvetreméltóan, — hétfőn este nem mehetnek el önrel a koncertre. Ugye, nem haragszik ezért?

— Szó sincs róla, — mondta Edward barátságosan. Azt hiszem, majd csak fogok találni valakit, aki eljön velem.

— Meg vagyok róla győződve — mondta Clarry, — majd el fogom küldeni a jegyeket.

— Kérem szépen, — válaszolt Edward.

Clarry meg is tette s ami a legkülönösebb, legalább számomra, hogy Edward, jöhetett várt a jegyekre, mégis meg volt győződve, hogy nem fogja megkapni. S hogy azután ezer darabra lépte és a padlóra dobálta, amikor megjöttek, s hogy Clarry, jöhetett vasárnap nem várta lunahot, bár meg volt győződve, hogy eljön és hogy egész délelőtt hálószobája ablakán várt rá s aztán kijelentette, hogy elviselhetetlen fejfájása van (ugy gondolom, a szeméi túlságos megerőltetése következtében) s hogy nem akart enni, hanem visszavonult az ágyába és két új törülközőt elhasznált, melyek közül egyik a másik után teljesen átnedve-

sedett, mondom, ezek mind nagyon különös dolgok (legalább számomra).

Ezekután Edward számára két nap és két éjszaka következett (olyan hosszú éjszakák, aminőket csak a sarkvidéken ismernek), amelyekben örejsége és megbánása elkeseredett harcot folytattak benne, olyannyira, hogy teljesen belezavarodott. A harmadik nap vége volt a csalának s a harcmező, melyen az ellenfelek kibombolták magukat, elpusztítva fektet s Edward remegő lábai által áttevődött arra az utvonatra, amely Clarry lakása és az iroda között húzódott. Pontban hat órákor megjelent a nyolcadik világsoda, látta az elpusztított csatort és egyenesen rárontott és megnevelítette könnyeivel és beszantotta apró, boodog kiáltásaival, amelyek után csak virágzás következhet.

Az egész széles világon mindazokkal együtt, amiket ez a széles világ magába foglal, nem volt ebben a pillanatban elragadóbb jelenség.

— En nem fogom többet azt az undok kalapot a fejemre lenni — kiáltotta a nyolcadik világsoda és Edwardba kapaszkodott.

— En pedig esküszöm, hogy soha többet nem megyek veled sehova, ha mátol kezdve napról-napra akár egy évig is tart hordod — kiáltotta Edward és áléltta.

— Mi az kérem, — mondta egy rendőr, — itt akarnak éjszakázni? (Mert kedves olvasóm, tudnod kell, hogy a Cityben a Baringhall Street járdájának kelles közepe állottak, még pedig a legforgalmasabb esti órában).

Ezután eljött a nap, amidőn megesküdték és a kis házikójukba költöztek. Házuk belsejéből alighogy az ajtót kinyitotta az ember, az új linoleum és az új butor kábitó szaga csapta meg a belépőt. Ez a szag azonban sokkal illatosabban hatott Edward számára, mint az erdők violaszaga és a nyolcadik világsoda számára is a jó illatok közül a lehető legjobb illat volt, jöhetett a nyolcadik csodák kifinomultabb izléssel viselkednek az illatok irányában.

Edward mostanában megszokta hivatalos órái alatt naponta pár tucatször emlékeztetése idézni a linoleumnak és a butoroknak ezt az illatát és Clarry, hogy ezt az illatot beszívja, szinte már nem is tudott létezni nélküli a szag nélkül, tüstént rohant hivatal után haza, tekintet nélkül arra, hogy vannak-e még bevásárlásai, vagy meg kell-e látogatnia édesanyját. Ilyenkor mindig, felszakította a lakás ajtaját és mely szippantással lélegzett bele a szobába, mint a tengerész, aki már rég nem volt a tengeren és mámorosan szüresöli a tenger sajátos illatát.

Ez volt az az idő, amelyben Edward, aki még mindig nem ismerte fel teljeséggel, hogy Clarry a nyolcadik világsoda, ehhez a felismeréshez napról-napra közelebb került. És ha mindig tudta is, hogy Clarry valami egészen csodálatraméltó jelenség, mégis teljes csodájában csak akkor pompázott fel előtte ez a csoda, amidőn a friss linoleum és a friss butorok aromája megállt a lakás fölött. Edward hetenként most hat fontot keresett és a legnagyobb csodálkozására azt tapasztalta, hogy ez a hat font a nyolcadik világsoda csodája által két személy részére sokkal kiadósabb, mint azelőtt, mert amikor már minden számla ki volt fizetve, egy sokkal magasabb fölösleg állott rendelkezésére, mint amikor még csak egy személyről kellett gondoskodnia. Mindezekhez még figyelemre méltó jelenségek járultak álmaiban, illetve azokban a bizonyos álmokban, amelyek közül egyet már az Excelsior-klubban ábrázoltam; azokban az álmokban tehát, amelyekben Edward hatalomhoz, tekintélyhez és gazdagsághoz jutott.

Ezek az álmok, mielőtt a nyolcadik vi-

lágsoda valóban a birtokába került volna, egy repülő varázs-szönyeghez hasonlítottak, amelyek, jöhetett pompásan csillogtak feje körül, mégis clérhetetlen messzeségben voltak és egyáltalán nem volt semmi gyakorlat. értelmük. A nyolcadik világsoda azonban pusztá kezével elkapta Edward kezét, a másikat meg kinyújtotta a magasba, miáltal elfogta a repülő szönyegét és levonta a magasból, hogy egy taposó maiommá változtassa át, amelyben Edward, jöhetett nehezen és egyáltalán nem különös hajlandósággal, de mégis figyelemreméltó ténnyeréssel dolgozott a saját pályafutásán.

Itt volt például az a spanyol dolog. Amidőn Edward egy délután az új és erőteljesen illatozó szofán az új és erőteljesen illatozó szobában a hátán heverészt és a feje körül uszo ragyogó varázs-szönyegét szemlélte, címeselte Clarrynak, hogy cége nagy üzletek lebonyolítására készült Delamerikába s hogy komoly szándéka egy szép napon a cég külföldi osztályára való kerülhetés végett megkezdni a spanyol nyelv tanulását. Ez a szép nap, amelyen a spanyol nyelvvel közlelbi vonatkozásba akart kerülni, már öt és fél éve járt Edward fejében. A nyolcadik világsoda csodája folytán azonban ez a szép nap amint arról a szándékáról feleséget értesítette, meglepetésszerűen már másnap kellett, hogy bekövetkezzen. Amidőn másnap Edward ezekhez az égi illatokhoz visszatért, a nyolcadik világsoda már várta egy spanyol nyelvkönyvvel, amely a nyelvsközlöt helyettesítette. A nyelvkönyv minden napra egy leckét ért elő. A nyolcadik világsoda által feltűzött Edward egy végtelen szippantásban bevette az első hét leckét, tizenkét nappal később azonban már csak egy fél lecke tanult, tizenöt nappal később viszont csak egy előző nap végzett lejezett végé; míg a huszadik napon már öt napja semmiféle leckébe sem lapozott bele s már egyáltalán meg sem volt a szándéka sem valaha is még a spanyol nyelvvel foglalkozni.

A nyolcadik világsoda ekkor az ő csodálatos befolyását a legkomolyabb formában próbálta érvényesíteni. A szavak, amelyeket ekközben használt, megsejyentitették Edwardot és feltűztek. S ettől kezdve megszejyentitették és feltűztek Edwardot, valahányszor Spanyolországból és az egész delamerikai kontinensből a hozzátartozó respektábilis óceánal együtt valamit magába próbált önteni, ugy, hogy soha többé nem ágaskodhattak fel. Végül is oda került a dolog, hogy főnökének a legperfektebb spanyol nyelven levelet írhatott, amelyben hangsúlyozta, hogy minő mesteri módon kezeli a spanyol nyelvet s hogy ezt az ismeretét a cég érdekében, amely olyannyira a szíven fekszik, hajlandó sorompóba állítani, teljes bizteletem kifejezése mellett, vagyok Edward Bryant.

Es így is történt.

— Tudod, drágám, — mondta Edward magánkívül a jelentős avancement fölötti örömeiben, amely erre a levélre következett — nélkülöd sohasem érhettem volna el ezt.

Es tényleg igaza is volt.

Igy és még más hasonló formában nyilatkoztak meg Edward számára a nyolcadik világsoda csodái; és így eljött az idő (és ez volt az utolsó csoda), amidőn végleg tudatosá lett előtte, hogy Clarry tényleg a nyolcadik világsoda.

Ez pedig úgy történt, hogy a kis házikóban mindenféle titokzatos és nyugtalanító események zajlottak le s egy éjszakán (mely az éjszakák éjszakája volt), az új linoleum és új butorok illatát, mely közben jelentősen gyöngült, a folytonos mázolás által azonban egyre kiujult, olyan illatok kábitották át, aminőket eddig Edward csak fogorvosok

fogadósobáival, illetve rendelőive tudott összefüggésbe hozni.

Az az idő volt ez, amikor a nyolcadik világsoda a nap jelentékeny részét a koreveten töltötte s amikor Huntne asz-szony háziasan berendezkedett leányánál. Az az idő volt ez, amikor a lakásba különös csomagokat hoztak s egy hatalmas varroműhely lépett üzembe s amikor egy szép reggelen, midőn az esemény tetőpontjára hágott, egy komor, sötét és méltóságos sárkány jelent meg, aki mint bábaasszony mutatkozott be, Edward számára egy különösképen gyanusnak mutatkozó barna táskával. A sárkány a bemutatkozás után levette felső ruhát, megjelent Edward lakószobájában, de oly merev formásokkal, hogy minden egyes lépés minden egyes centiméterénél teste szante mint egy gépezet részlete katagott, ami a legmagasabb fokban elfogódottá tette Edwardot. A sárkány kijelentette, hogy az volna a legjobb, ha Edward ma este kimenőt tartana, amit Edward, még ha oly elfogódott is volt, visszautasított, mire a sárkány azt mondta, hogy akkor maradjon hát a szobájában s erre kattogva kiment.

Ezután egy orvos jött a házba, akinél fekete táskát volt s ez a fekete táskát még gyanusabb volt, mint a kattogó sárkány barna táskája. S ezzel Edward számára, aki bezárva lakószobájába, szakadatlanul titokzatos neszeket és itt-ott fájdalmas és szivszaggató hangokat hallott, következett egy olyan rettenetes este, aminőt sohasem tartott lehetségesnek.

Edward tudta, hogy Clarry a legkínosabb fájdalomak között szenved; s mert Edward képelete még sohasem foglalkozott hasonló kinokkal, ugy képzelt, hogy sokkal joobb volna, most tetshalottként létezni csupán. Edward ugyan is meg volt győződve afelől, hogy Clarrynek meg kell halnia. Még sohasem gondolkozott el a természet e misztériuma fölött s még kevésbé a halálkínok fölött, amelyek ezt a misztériumot körülveszik. Ertelme, amely még sohasem foglalkozott ilyesmikkel, gyűlölettel és borzadállyal ágaskodott e szörnyüség ellen. Micsoda isten az, aki ilyesmít rendel az ember számára? Felelmében imádkozott, majd pedig abba hagyta az imádkozást. Azután az asztal felé borult és tehetetlenül hajtotta fejét a kezére. Majd pedig fel-alá járt és lélegzefojtva megállt és hallgatózott.

Ekkor felnyit az ajtó. A szíve dobogása elállt. A kattogó sárkány lépett be kattogva. Edward az egyik pipát a másik után szitta és mozdít, amit a kattogó sárkány tett, avagy mondott, csak ennyi volt:

— Huh, micsoda borzalmas szag — és olyan erővel szakította fel az ablakot, hogy szinte ugy tűnt, mintha le akarná szaggatni azok tábláit. Majd az asztal széléről valamit elkaptott és kikattogott a szobából ismét.

Tél volt. Jéghideg áradt be az ablakon, Edward azonban nem merte becsukni, mert bármilyen borzasztó is volt az állapot, mégis félt a kattogó sárkánytól és tartott attól, hogy vissza talál jönni. Most arra gondolt, mily ellenszenvesen viselkedett abban a kalaphistóriában. Es szívesen szeretne volna megtudni, vajjon Clarry halálos órájában emlékszik-e még akkori siralmas viselkedésére. Edward teljesen belesüppedt gyászába és szegényébe s így hallotta — legnagyobb ijedségre, — hogy az orvos elment. Elment anélkül, hogy övele beszélt volna! Talán azért nem szólt, mert nem akarta őt a dolgokról értesíteni? Az ajtóhoz tá-molygott, izgalomban szinte alig tudta felnyitni és utána ment az orvosnak.

— Hallól — vette fel a beszéd fonálát a feltartóztatott orvos. — Fogalmam se volt arról, hogy ön itthon van. Azt hittem, hogy kidobták. Na, minden nagy-szerűen ment. Pompás kis asszony! Ön egy boldog apa, és így tovább, és így tovább. Gratulálok önnek! Fia van! Örökös! Pompás, mi? Jó éjszakát, jó éjszakát!

(Vége következik.)